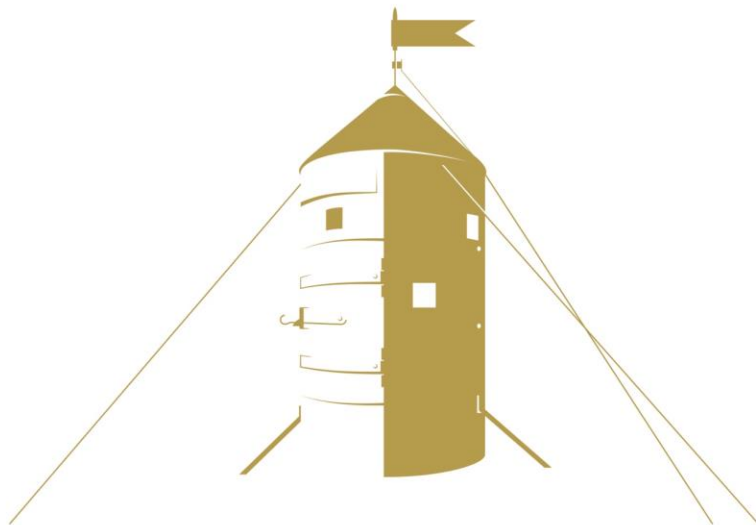

PREDSIEDNIČIN FORUM

Trajnostne preobrazbe prehranskih sistemov in doseganje prehranske suverenosti

Brdo pri Kranju, 10. november 2023

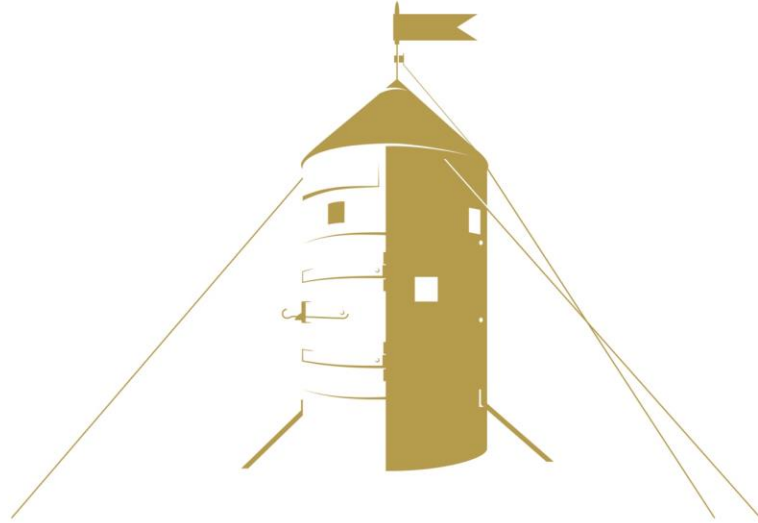
#Predsedničinform #prehrankasuverenost #SLOhrana2035

PREDSIEDNIČIN FORUM

Nataša Pirc Musar

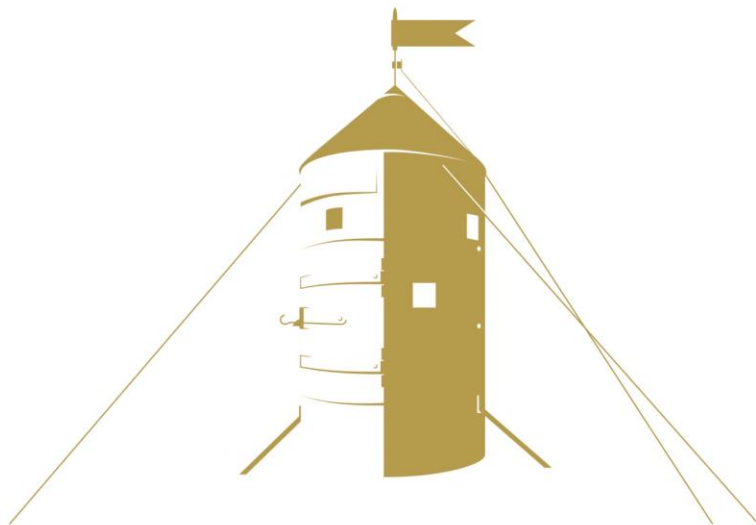
predsednica Republike Slovenije

PREDSEDNIČIN FORUM

Matjaž Han

minister za gospodarstvo, turizem in šport Republike Slovenije

PREDSEDNIČIN FORUM

dr. Blaž Germšek

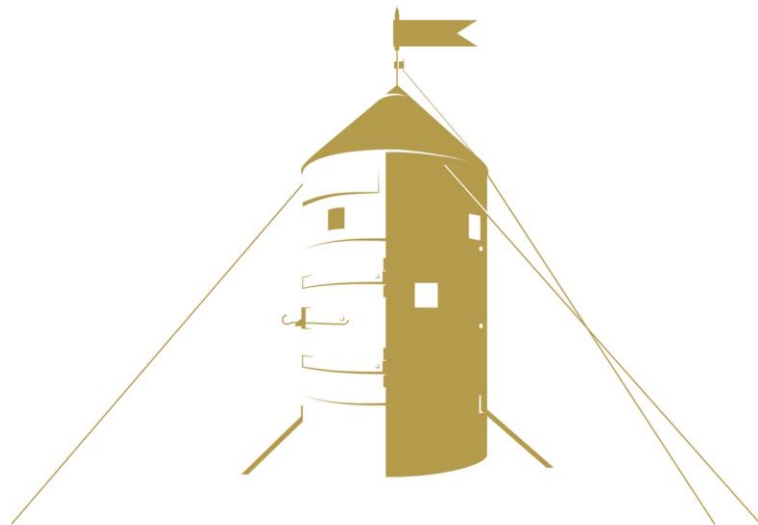
državni sekretar

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije

Tina Hočevar

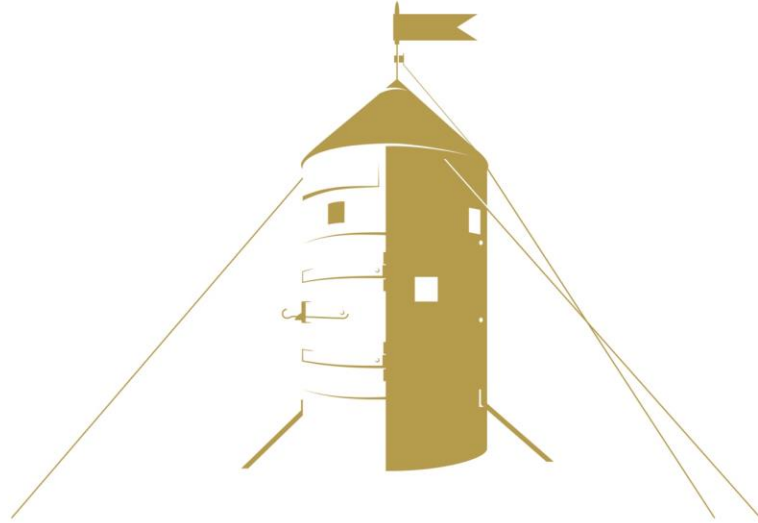
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo Republike Slovenije

PREDSEDNIČIN FORUM

mag. Igor Mervič

posebni pooblaščenec predsednice Republike Slovenije
za področje gospodarskih zadev

PREDSIEDNIČIN FORUM

dr. Emil Erjavec

redni profesor za agrarno politiko in ekonomiko
na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

Predsedničin forum

**»Trajnostna preobrazba prehranskih sistemov
in doseganje prehranske suverenosti«**

#SLOhrana2035

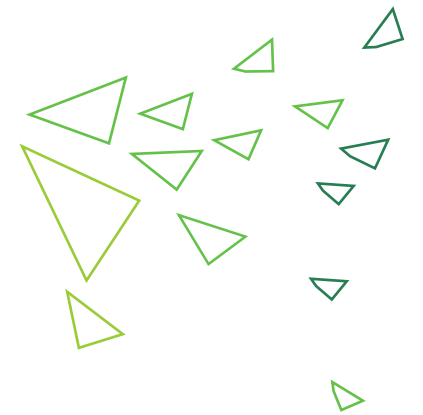
Brdo, 10. 11. 2023

Izhodišča za razpravo

Vsebina

Izhodišča za panelno razpravo

- **Izzivi**
- **Pojmi in kako razmišljati**
- **Strategija po stebrih trajnosti**

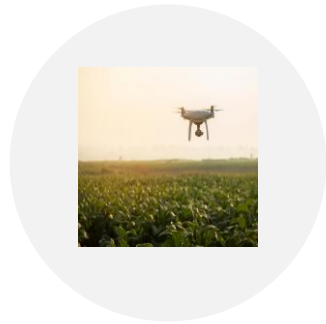

Ključni izzivi proizvodnje hrane, kmetijstva in podeželja

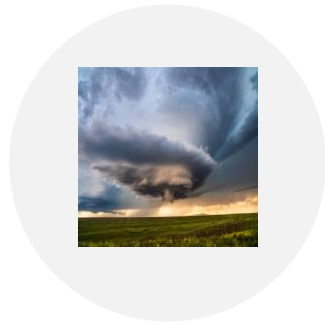
Ekonomski pritiski

- globalizacijski pritiski (zunanja trgovina, koncentracija industrije in trgovine)
- storilnost in dodana vrednost
- položaj kmetijstva v agroživilski verigi
- = vpliv na dohode kmetijstva

Kmetijstvo 4.0

- digitalizacija
- umetna inteligenca
- masivni podatki (big data)
- Nove genske tehnologije
- biogospodarstvo

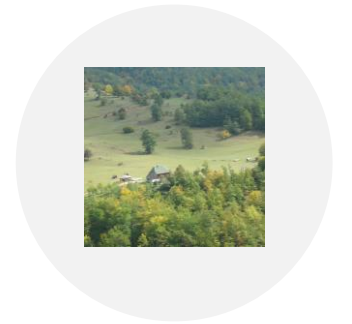
Podnebna kriza

- temperaturno segrevanje
- izjemni vremenski pojavi
- nove bolezni in škodljivci
- kmetijstvo prispeva in je deležna posledic
- proizvodna tveganja

Okoljska in družbena vprašanja

- izguba organske snovi v tleh
- kakovost vodnih virov in zraka
- biodiverzitetna kriza
- družbeno vprašljiva dobrobit živali
- Hrana in zdravje
- Hrana in kultura (gastronomija)

Socialni in prostorski razvoj podeželja

- demografski trendi
- ekonomski izzivi /zaposlitev
- možnosti mladih
- kakovost življenja na podeželju
- revščina na podeželju

Trajnostna preobrazba prehranskih sistemov

Odgovor na izzive! Tako znanstveniki in politični voditelji.

TRAJNOST: Zadovoljiti trenutne potrebe, ne da bi pri tem ogrožali zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij. Trije stebri:

Ekonomska trajnost:

- učinkovitost, storilnost, konkurenčnost : v ravnovesju z ostalima stebroma
- *agroživilstvo* : izjemno zahtevno, enostranski razvoj na škodo drugih

Okoljska trajnost:

- ohranitev naravnih virov in blaženje in prilagajanje podnebni krizi
- *kmetijstvo* : negativni vpliv

Družbena (ali socialna) trajnost:

- zdravje prebivalstva in prehrana, revščina, socialna pravičnost
- *Podeželje* : položaj mladih in starejših, žena, zaposlenost, kvaliteta življenja

Prehranska suverenost

- Slovenija ne izkorišča svojih **gospodarskih virov** dovolj učinkovito (in trajnostno): nižja stopnja samooskrbe pri nekaterih rastlinskih pridelkih.
- Ob pogojih trajnosti lahko še **povečamo pridelavo in predelavo** pri delu tistih kmetijskih pridelkov, ki jih lahko pridelujemo v Sloveniji.

Čas za razpravo in dialog o novi viziji kmetijske politike

Pogoji trajnostne preobrazbe prehranskih sistemov

- ✓ **EU** politike ključni vir institucionalnih sprememb in finančnih virov za trajnostno preobrazbo prehranskih sistemov.
- ✓ Od 2023 **ново programsko obdobje**, v 2024 pričanja razpravo politiki po 2028!
- ✓ Kakšen je **učinek javnih sredstev** na trajnostno preobrazbo?
- ✓ Predsedničin forum predstavlja prvi poskus vključujočega oblikovanja temeljnih načel nove vizije razvoja in trajnostne preobrazbe prehranskih sistemov .
- ✓ Preobrazba le z novimi družbenimi **vrednotami o hrani in naravnih virih ter podeželju**.
- ✓ Potrebe po **nacionalnem konsenzu** o trajnostni preobrazbi. Nujnost **dialoga** med deležniki za oblikovanje nove družbene pogodbe.
- ✓ Odnos med hrano, okoljem in zdravjem je moč uravnovežiti le z **znanjem** in z dobrim **organiziranjem in povezovanjem različnih deležnikov**.

Vsebinski pristop na panelu!

*Izpostaviti nove, sveže poglede in področja delovanja!
Konkretno, „nekonvencionalno“ ...*

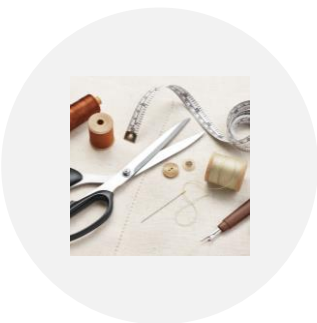
Ključna vprašanja in ideje

Izpostaviti **dvoje do petih** **podrobnejših idej iz nabora sklopov vprašanj** znotraj posamezne skupine trajnosti

Kaj želimo doseči? Potrebe/Cilji

Opredeliti in **kvantificirati cilj/cilje**, ki bi jih pri izpostavljenih **idejah** želeli dosežati do leta 2035.

Ukrepi/Mehanizmi

Zasebni pristopi
Javne podpore
Regulatorni posegi

Ekonomska trajnost

V povezavi z **drugimi elementi trajnosti!** Nabor sklopov idej (v pomoč pri razvitju **podrobnejših predlogov**).

Ključna vprašanja

- Dohodek
- Storilnost
- Dodana vrednost
- Ekonomsko sodelovanje
- Tehnološki napredek
- Upravljanje s tveganji
- Zagotavljanje virov /vodnih, zemljišča, oprema, hlevi, nasadi...
- Pravični odnosi v agroživilski verigi
- ...

Potrebe/Cilji

- Preobrazba prehranskih sistemov
- Odpornost kmetijskih gospodarstev
- Izboljšanje dohodkovnega položaja kmetijstva
- Učinkovite in povezane agroživilske verige
- Dvig storilnosti in dodane vrednosti
- Povečanje lokalne (nacionalne) pridelave in predelave
- Krepitev konkurenčnosti
- ...

Ukrepi

- Neposredna plačila?
- Ciljne investicijske podpore (kakšne?)
- Ukrepi upravljanja s tveganji (kateri?)
- Podpore sodelovanju
- Podpore krepitvi agroživilskih verig
- Podpore oblikovanju in prenosu znanja
- Zemljiška politika
- ...

Okoljska trajnost

V povezavi z **drugimi elementi trajnosti!** Nabor sklopov idej (v pomoč pri razvitju podrobnejših predlogov)

Ključna vprašanja

- Podnebna kriza
- Rodovitnost tal
- Kakovost voda
- Kakovost zraka in hrup
- Varstvo narave
- Dobrobit živali

Potrebe/Cilji

- Blaženje izpustov TPG
- Prilagajanje na podnebne spremembe
- Krepitev rodovitnosti tal
- Vpliv na izboljšanje kakovosti voda in zraka
- Ohranitev biotske pestrosti
- Izboljšanje dobrobiti živali
- Podpore krožnemu gospodarstvu

Ukrepi

- Spodbude za proizvajalce (rezultatsko naravnani ukrepi)
- Investicijske podpore za doseganje ciljev okoljske trajnosti
- Regulatorni ukrepi
- Ozaveščanje in prenos znanja
- Razvoj novih tehnologij pridelave
- Podpore ekološkemu kmetijstvu

Družbena trajnost

V povezavi z **drugimi elementi trajnosti!** Nabor sklopov idej (v pomoč pri razvitju podrobnejših predlogov)

Ključna vprašanja

- Hrana in zdravje
- Socialna in demografska vprašanja podeželja
- Perspektive mladih na podeželju
- Zaposlenost na podeželju
- Kakovost življenja na podeželju
- Poseljenost in vitalnost podeželja

Potrebe/Cilji

- Izboljšanje prehrane prebivalstva v smeri krepitve zdravja
- Socialno pravične razmere na podeželju
- Nove zaposlitvene možnosti na podeželju
- Krepitev vitalnosti podeželja
- Dvig kakovosti življenja na podeželju

Mehanizmi

- Ukrepi za zmanjšanje nevarnih snovi v hrani
- Spodbude porabi lokalne hrane in zdravju koristne prehrane
- Podpore zaposlitvam mladih
- Podpore diverzifikaciji ekon. aktivnosti
- Podpore generacijski prenovi
- Socialna politika podeželja
- Podpora lokalnim pobudam
- Teritorialni ukrepi javnih politik za podeželje
- ...

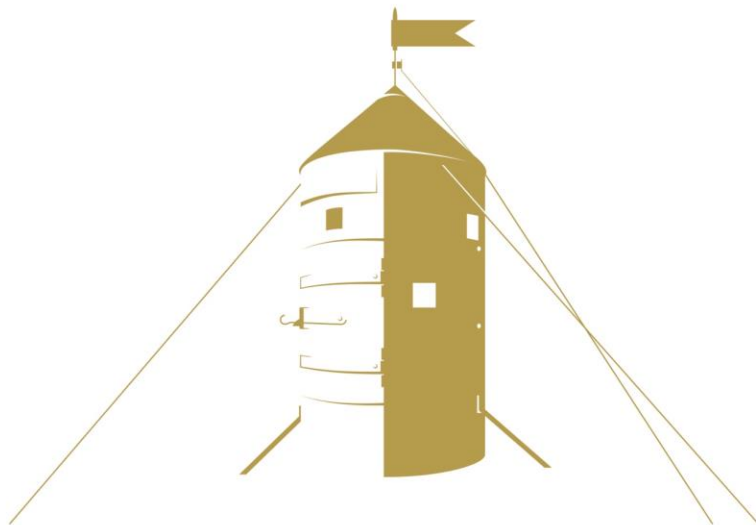
Čas je za trajnostno preobrazbo vsega povezanega s hrano...

znanje – sodelovanje – dialog - vizija

- *Imejmo odprto razpravo...*
- *Iščimo rešitve!*
- *Bodimo povezovalni.*
- *Razmišljajmo izven ustaljenih pogledov in okvirjev.*

#SLOhrana2035

PREDSIEDNIČIN FORUM

mag. Ladeja Godina Košir

moderatorka foruma

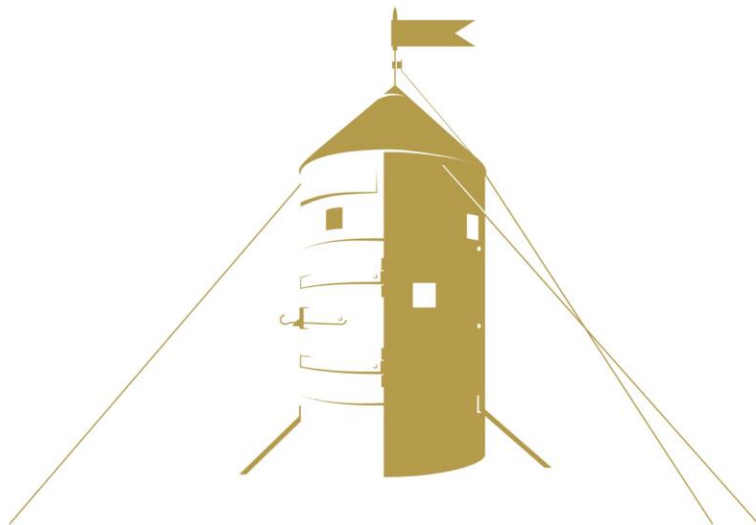
ustanoviteljica in izvršna direktorica platforme za krožno gospodarstvo Circular Change
ter sopredsedujoča Evropski platformi za krožno gospodarstvo

1. PANEL

Ključna ekonomska vprašanja trajnosti kmetijstva

#Predsedničinform #prehranskasuverenost #SLOhrana2035

PREDSIEDNIČIN FORUM

dr. Aleš Kuhar

Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

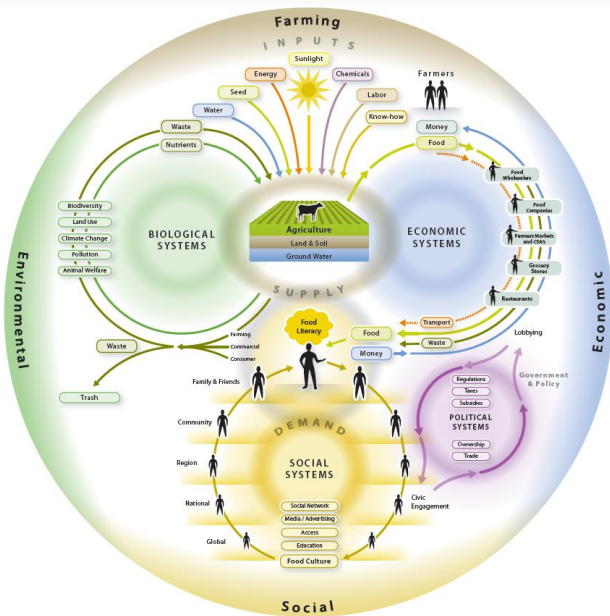
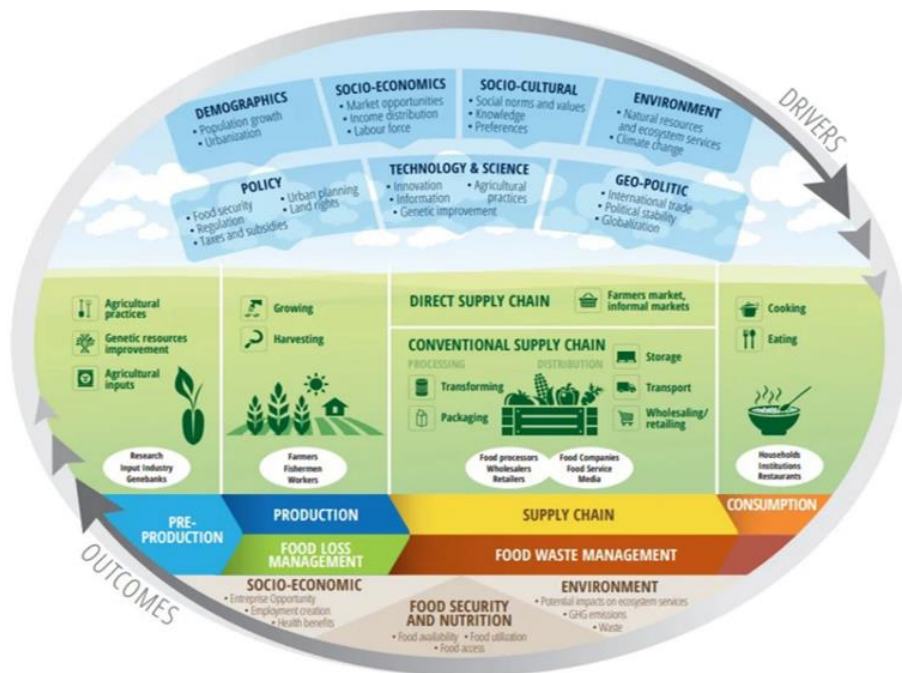

Prehranski sistem tretjega tisočletja

Procesi in deležniki, povezani s pridelavo, predelavo, distribucijo in porabo hrane ter povezani ekonomski, družbeni, okoljski in drugi učinki.

(OECD, 2023)

Prehranski sistem je izrazito dinamičen in kompleksen

- *Procesi in tokovi*
- *Deležniki – razmerja med njimi*
- *Dejavniki sprememb*
- *Pričakovani rezultati – percepcija le-teh*

~~EXPECTATIONS~~

THE TRIPLE CHALLENGE OF FOOD SYSTEMS

- Glavne grožnje:
- podnebne spremembe
 - degradacija okolja

- Farm and food SME's incomes are under sustained pressure
- Rural-urban migration implications

- Socioekonomski vidiki:
- dostop do zemlje in trga;
 - izobrazba in zdravstveno varstvo;
 - nesorazmerno prizadeti so mali kmetje in marginalizirane skupnosti;
 - zaostrovanje dohodkovne in socialne neenakosti

- 35% of the world's soils is degraded;
- 50% of the world's agricultural area is under water stress;
- agricultural production contributes to 11-24% of global GHG emissions

- Hitra rast prebivalstva (4x v 100 letih)
- (mnogo) več hrane;
 - zahteve po zemlji, vodi in drugih virih.

- Over 800 mio, undernourished people
- Even more overweight or obese
- A rising public health burden

811 million hungry × 650 million adults obese

3 billion people cannot afford a healthy diet

For \$1 spent on food ⇒ \$2 are spent on hidden costs

33% of global food produced is lost or wasted

27% of global population works in agri-production

STRUKTURNE ZNAČILNOSTI SVETOVNEGA PREHRANSKEGA SISTEMA

DOBAVITELJI

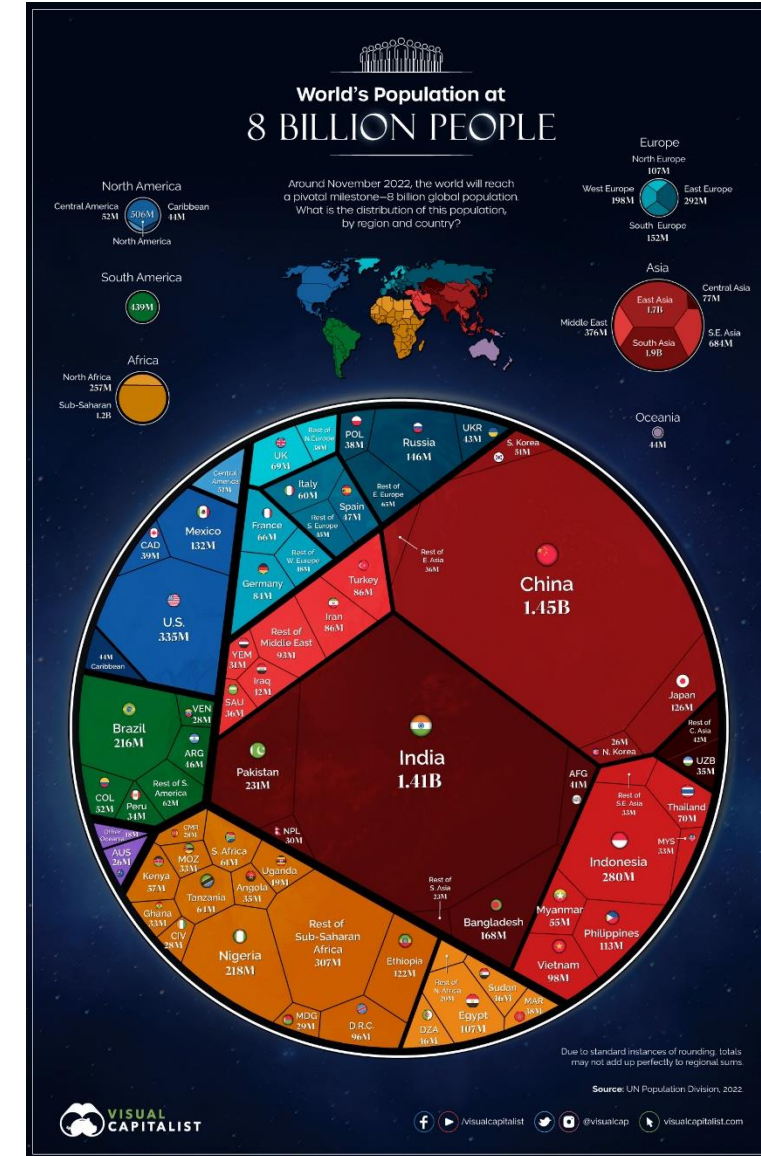
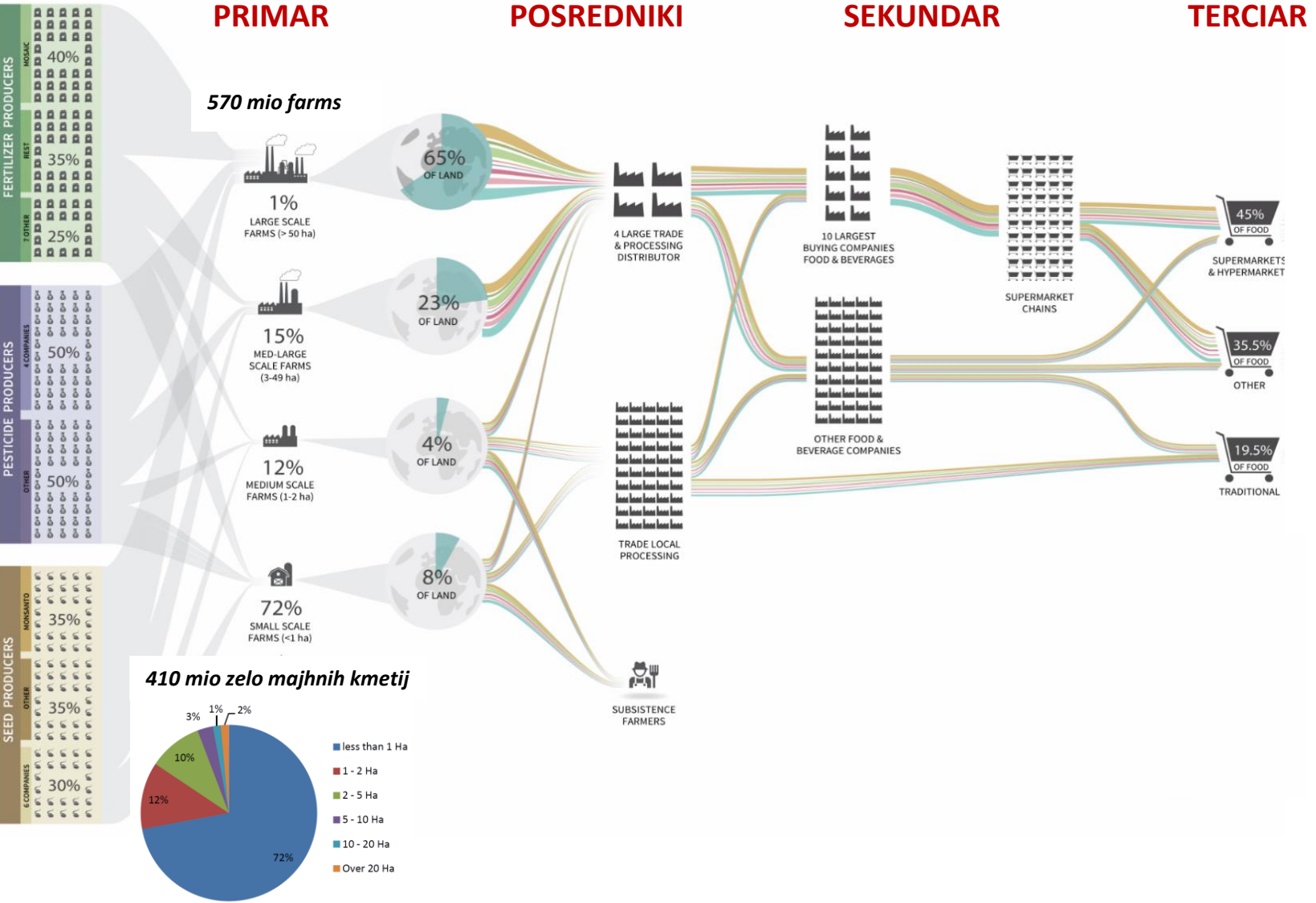
PRIMAR

POSREDNIKI

SEKUNDAR

TERCIAR

570 mio farms

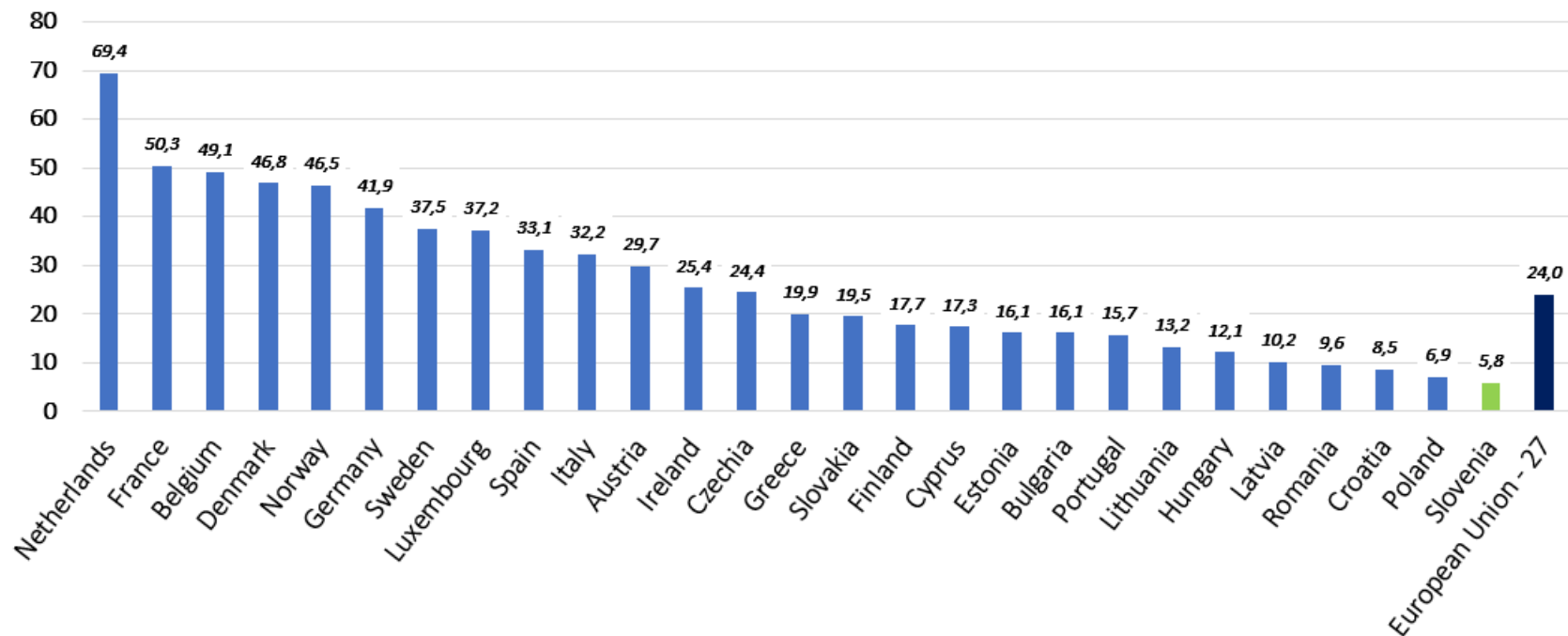

Globalna struktura sektorske vmesne potrošnje

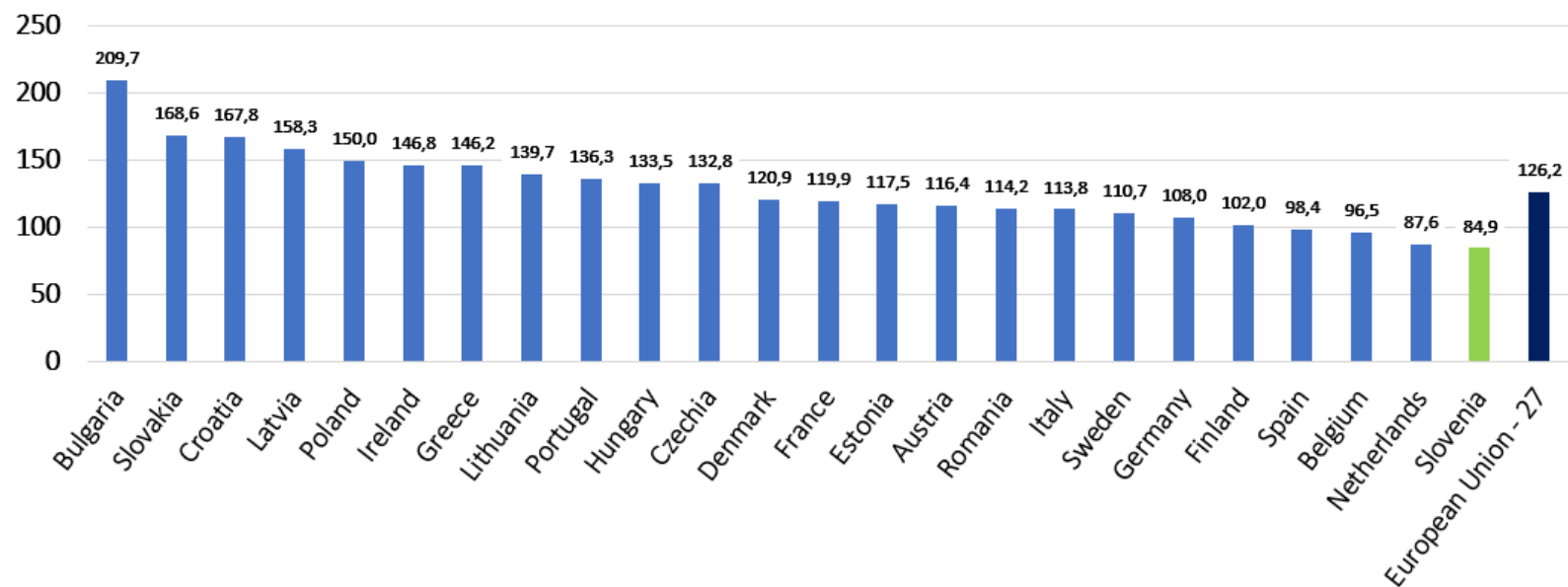
Neposredni **ekonomski pomen** kmetijstva v sodobnem prehranskem sistemu je majhen.

**Bruto dodana vrednost na
PDMv kmetijstvu
Leto 2021
(v 1000 EUR)**

**Sprememba bruto
dodane vrednosti na
PDM v kmetijstvu
Indeks 2021/2015**

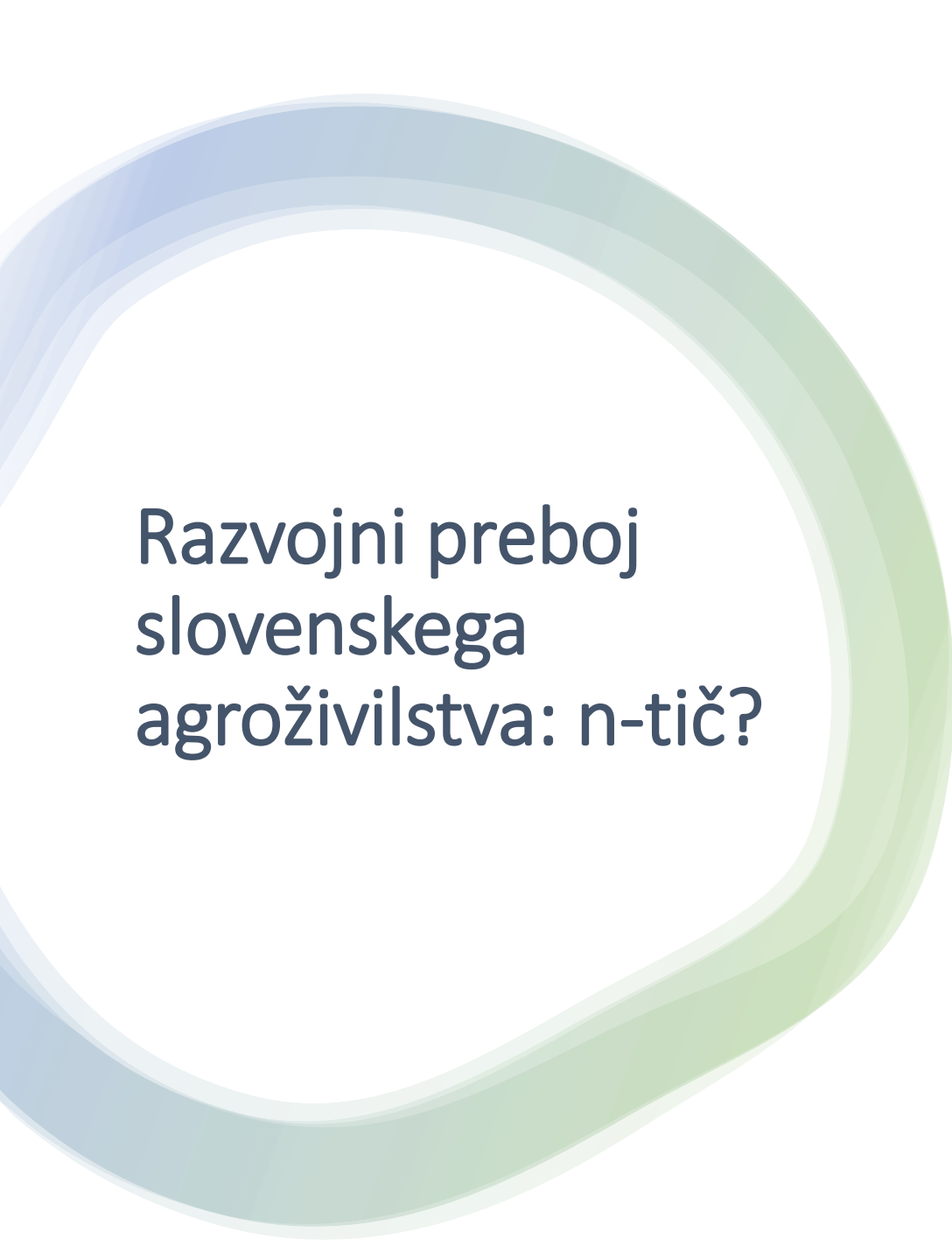

**Poslovanje
živilskopredelovalne industrije
2022**

<i>Živilskopredelovalna ind. C10+C11</i>	2022	Indeks 2022/21	Indeks 2022/18
<i>Št. podjetij</i>	808	102,4	107,0
<i>Št. zaposlenih</i>	15.378	102,7	108,9
<i>Sredstva (mio €)</i>	2.556,5	100,3	106,6
<i>Prihodki od prodaje (mio €)</i>	2.953,1	111,3	119,7
<i>Prihodki od izvoza (mio €)</i>	1.012,3	112,6	143,5
<i>Izvozna usmerjenost (%)</i>	34,3	101,2	119,8

**Uspešnost poslovanja
živilskopredelovalne industrije
2022**

<i>Živilskopredelovalna ind. C10+C11</i>	2022	Indeks 2022/21	Indeks 2022/18
<i>Produktivnost (€)</i>	192.033	108,3	110,0
<i>Dodana vrednost na zap. (€)</i>	48.881	100,5	111,8
<i>Dobiček / izguba na zap. (€)</i>	10.679	115,1	133,5
<i>Donosnost sredstev (ROA)</i>	6,42%	117,8	141,0
<i>Donosnost prodaje (ROS)</i>	5,56%	106,2	121,4

Razvojni preboj slovenskega agroživilstva: n-tič?

- Predzadnje pomembno (*pozitivno*) prestrukturiranje slovenskega agroživilstva se je zgodilo sredi 70-let (*torej pred več, kot 45 leti*).
- Takrat, sicer, kot rezultat (*centralno-planske?*) strateške usmeritve; so bili vzpostavljeni (*socialistični?*) **vertikalno integrirani oskrbni sistemi** (*od surovin do končnih izdelkov vključno z domačo in mednarodno trgovino*).
- Pred in predvsem po vstopu v EU so zunanji in notranji dejavniki sprožili **negativno** (*zadnje*) **prestrukturiranje**, a na napačnih predpostavkah, ki pa so zelo močno zakoreninjene še danes.
- Ob odsotnosti **konsistentne razvojne in industrijske politike** ter brezbržnem prepuščanju evropski in svetovni konkurenci, je slovenska agroživilska veriga danes zelo spremenjena – ošibljena in dokaj „nebogljena“.

**Slovenci na večini prehranskih vertikal /
trgov v 2023 nismo “suvereni”**

Je globalni val
reindustrializacije in
krepitev lokalnih
proizvodnih verig
priložnost za SLO
agroživilstvo?

- SLO živilskopredelovalna industrija se je v dveh desetletjih transformirala stihijsko – in ob „nepotrebnih žrtvah“...
- ... danes, utrjena gospodarska struktura podjetjem omogoča dobičkonosno poslovanje.
 - Učinkovitost (DV in prod.) stalno raste – dohitevanje vodilnih predelovalnih dejavnosti v SLO!
 - Opazno je kontinuirano preusmerjanje na izvozne trge – ob „izgubljanju“ deležev doma.
 - Korenito pa se je spremenila lastniška struktura.
- Ali je po “lekciji v SLO ŽPI” dovolj zavedanja, da je nujno sprožiti ciljno transformacijo SLO kmetijstva?
- Ključna je krepitev **ekonomske konkurenčnosti kmetijstva** ob konsistentni razvojni politiki živilskega sektorja vključno z ukrepi za reintegracijo agroživilske verige!
- Ali bi morda lahko **spremenili organiziranost državne uprave** in podpornih sistemov za agroživilstvo, da bi se bolje dogovorili kaj hočemo in to tudi koordinirano izvedli.
- Kako je s **kvaliteto izobraževalnega in R&R sistema**, ki naj bi zagotavlja visoko kvalificirano delovno silo in sodobna znanja in kompetence?

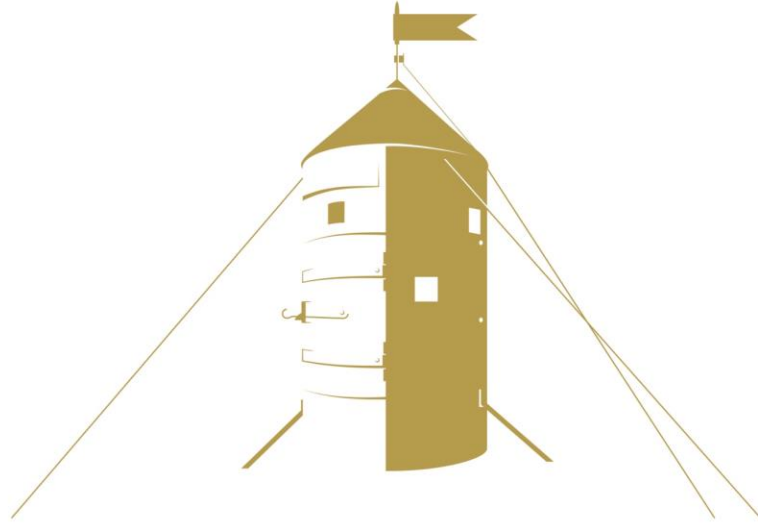
Upravljanje preobrazbe slovenskega prehranskega sistema

- Za učinkovito reševanje izzivov v slovenskem agroživilstvu je potrebno **spremeniti pristop k upravljanju** tega procesa.
- Razvojni **izzivi** so v Sloveniji (*tudi drugje*) še vedno pogosto **obravnavani linearno** (*agrocentrizem namesto sistemski, celoviti pristop*) in izrazito **interesno-politično**.
- Tudi pristop z uporabo **logike prehranskega sistema** (*ali vsaj agroživilske verige*) je po svoji naravi političen (*interesi in percepcije zainteresiranih strani se močno razlikujejo*), zato je **učinkovito upravljanje** (*governance*) ključnega pomena.
- Nujne so verodostojne **analize, diagnosticiranje**, odločanje na **dejstvih**, izbire **razvojne paradigme**, sprožitev/spodbuda potrebnih javnih in zasebnih aktivnosti, merjenje učinkovitosti ukrepanja...
- Izrazit pomen visokokakovostnega in transdisciplinarnega znanja ter njegovega ustreznega prenosa v prakso...

Kje je naše mesto?

- **Krepimo iniciativo, razpravo in delo za** ustvarjanje pogojev za pozitivno tranzicijo slovenskega prehranskega sistema in še posebej kmetijstva...
- Poudarjajmo pomen visokokakovostnega, transdisciplinarnega in sodobnega **znanja, spretnosti** in podpornih **raziskav** ter ustreznega prenosa v prakso...
- Biti moramo **prisotni, verodostojni** in **transparentni** ter **navdihovati** druge, da spodbudimo **proces pozitivnega prehoda** slovenskega in globalnega prehranskega sistema.

PREDSIEDNIČIN FORUM

Borut Florjančič

Zadružna zveza Slovenije

NARAVNE DANOSTI IN STRUKTURA

474.633 ha KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ (KZU)

- 57 % trajni travniki in pašniki
- 37 % njive
 - 8 ar/prebivalca
- 6 % trajni nasadi
- 76 % OMD (73 % gorska)

37 % NATURA 2000

- 20 % kmetijskih zemljišč

69.902 KMETIJSKIH GOSPODARSTEV (KMG)

- 231 podjetij
- 69.671 družinskih kmetij
 - 29.523 pretežno tržnih
- 7 ha KZU/KMG povprečno
- 9,1 GVŽ/KMG povprečno

1.633 MIO EUR VREDNOST KMETIJSKE PROIZVODNJE

- 54 % rastlinska
- 46 % živinoreja
 - 30 % govedo in mleko

POVEZOVANJE

POGODBENO

ORGANIZACIJE / SKUPINE PROIZVAJALCEV

ZADRUŽNO

ZADRUŽNO POVEZOVANJE

60 ZADRUG, ČLANIC ZZS

- zadrugi odkup in oskrba
- predelava
- trženje

13.500 DRUŽINSKIH KMETIJ

- 46 % od vseh tržnih

330 TRGOVIN NA PODEŽELJU

2.700 DELOVNIH MEST V ZADRUGAH

900 MIO EUR VSEH PRIHODKOV

- 50 % trženje pridelka

3 MIO EUR DOBIČKA

VRZELI

NIZKA CENOVNA KONKURENČNOST KMETIJSTVA

- naravni dejavniki, razdrobljena in razpršena struktura, diverzificirana dejavnost, majhna ekonomija obsega

ŠIBKA VERTIKALNA POVEZANOST VERIGE

- individualna trenutna korist nad skupno in dolgoročno

POMANJKANJE INVESTICIJSKEGA KAPITALA V VERIGI

- vremenski vplivi in zahteve družbe (okoljske, dobrobit živali, ...), tehnološka nekonkurenčnost

CENE KMETIJSKIH PRIDELKOV NE POKRIJEJO DODATNIH STROŠKOV TRAJNOSTI

EKONOMSKI IN SOCIALNI TEMELJ TRAJNOSTI PODREJENA OKOLJSKEMU

NEPOVEZANOST URADNIH BAZ PODATKOV IN POMANJKLJIV NADZOR POREKLA

- ugodno okolje za potvorbe porekla in posledično nizko zaupanje kupcev

UKREPI

DOLGOROČNA STRATEGIJA KMETIJSTVA IN ŽIVILSTVA

- potencial sektorske samooskrbe oz. po posameznih vrstah znotraj sektorja (S&Z); prehranska suverenost nadcilj, ukrepi SKP orodje

CILJNE INVESTICIJE V INFRASTRUKTURO, TEHNOLOŠKI NAPREDEK, KADRE IN ZNANJE

- pozitivna diskriminacija verige, ki temelji na surovini slovenskega porekla

PRAVNE PODLAGE ZA SKLEPANJE SPORAZUMOV, DOGOVOROV V VERIGI V SKLADU S PRAVILI KONKURENCE

- medpanožne organizacije – platforma za dialog, spodbujanje dobrih praks in preglednost trga, prerazporejanje vrednosti in partnersko prevzemanje rizikov poslovnega okolja

ENOTEN INFORMACIJSKI SISTEM ZA NADZOR MASNIH TOKOV PO POREKLU IN UGOTAVLJANJE ODMIKOV V REALNEM ČASU, SODOBNE METODE ZA UGOTAVLJANJE PRISTNOSTI POREKLA

CILJI

STABILNEJŠE IN PREDVIDLIVEJŠE POSLOVNO TER PARTNERSKO OKOLJE

TEHNOLOŠKO IN STROŠKOVNO UČINKOVITEJŠA VERIGA, KI TEMELJI NA SLOVENSKI SUROVINI

- pridelava – zbiranje, priprava za trg, trženje – predelava – trgovina

PRAVIČNA PORAZDELITEV VIŠJIH STROŠKOV TRAJNOSTI, DOBROBITI ŽIVALI

- država – partnerji v verigi – končni potrošnik

SLOVENSKO POREKLO IN SHEMA KAKOVOSTI IK–SI NAJPOMEMBNEJŠI NAKUPNI DEJAVNIK

PREHRANA RANLJIVIH SKUPIN, TEMELJEČA NA ŽIVILIH SLOVENSKEGA POREKLA, SHEMAH KAKOVOSTI

- javni interes – zmanjševanja erozije habitatov in biodiverzitete ter emisij TPG na globalni ravni ter tveganj za kronične nenalezljive bolezni na lokalni ravni – nižji stroški okoljske, zdravstvene in socialne blagajne na dolgi rok

VITALNO, PRODUKTIVNO, SLIKOVITO IN SOCIALNO VARNO SLOVENSKO PODEŽELJE

- temelj trajnosti so družinske kmetije, generator trajnostnega turizma in storitev na podeželju

5 TRGOVINSKIH VERIG POKRIVA 85 % SLOVENSKEGA TRGA

- 4 mednarodne verige, 1 lokalna
- več kot 85 % tržni delež
- hiper/super marketi

DRUGO MESTO PO PRODAJNI POVRŠINI NA PREBIVALCA V EU

- 380 m²/1000 prebivalcev¹
(Vir: Cushman & Wakefield)

INTENZIVNO OGLAŠEVANJE

- med prvih 20 oglaševalci na 1., 2., 3. in 12. mestu²
- med prvih 20 ni nobenega slovenskega živilskega podjetja²

VELIKA KONKURENČNOST MED TRGOVCI

- tekmovanje za nizke cene, ki ga spodbujajo ukrepi države
- pritiski na odkupne cene

252 MIO EUR BRUTO VREDNOST OGLAŠEVANJA 5 TRGOVINSKIH VERIG V 2022²

- 45 % bruto vrednosti prvih 20 oglaševalcev²
- 6 % prihodkov živilsko-predelovalne industrije v Sloveniji (ŽPI)³
- 34 % dodane vrednosti ŽPI³
- 1,5 X čisti dobiček ŽPI³
- 30 % vseh prihodkov zadrug ZZS⁴
- 60 % prihodkov zadrug ZZS iz prodaje pridelka⁴
- 85 X dobiček zadrug ZZS⁴
- 84 X 3 letni proračun za promocijo sheme kakovosti izbrana kakovost Slovenija
- 90 % vrednosti skupnih sredstev SN SKP 2023–2027 za naložbe v kmetijsko proizvodnjo in predelavo kmetijskih pridelkov⁵

¹ Vir: Cushman&Wakefield

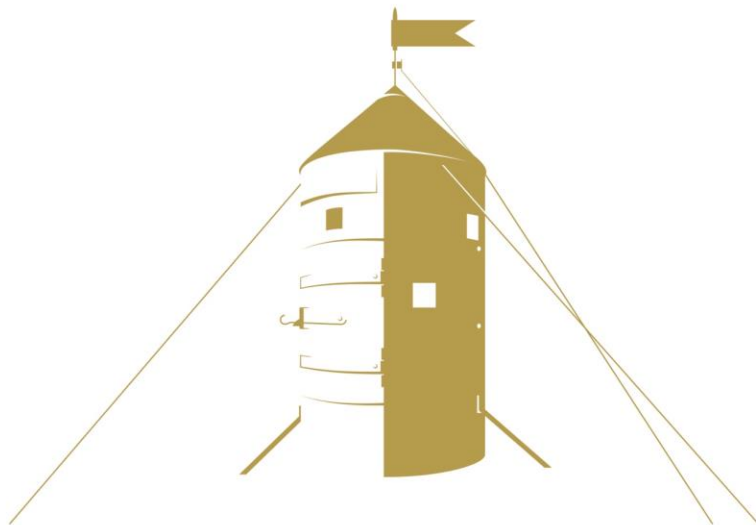
² Vir: Mediana, Marketing magazin, marec 2023

³ Preračun glede na podatke iz Poročila o stanju kmetijstva, živilstva, gozdarstva in ribištva v letu 2022

⁴ Preračun glede na podatke AJPES za zadruge, članice ZZS

⁵ Brez naložb v namakalno infrastrukturo in zemljiške operacije

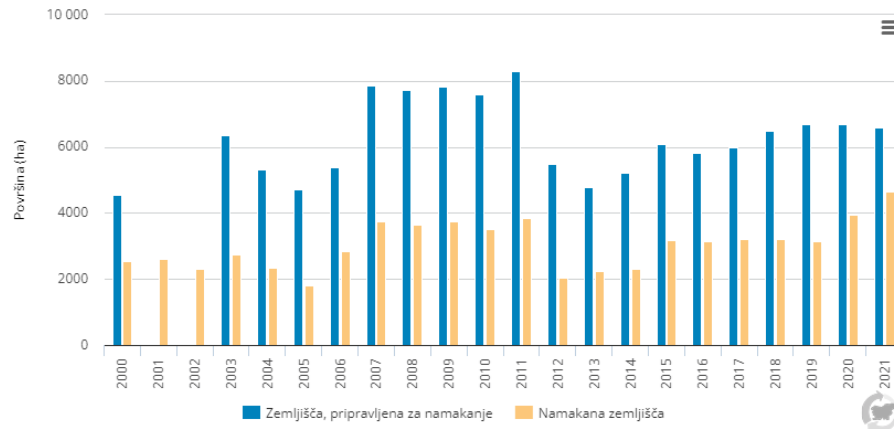
PREDSEDNIČIN FORUM

dr. Marina Pintar

Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

Izhodišča

Slika KM21-1: Površine zemljišč, pripravljene za namakanje, in namakane površine v Sloveniji: 2000–2019

Viri: SURS, 2022

Ekonomski vidik:

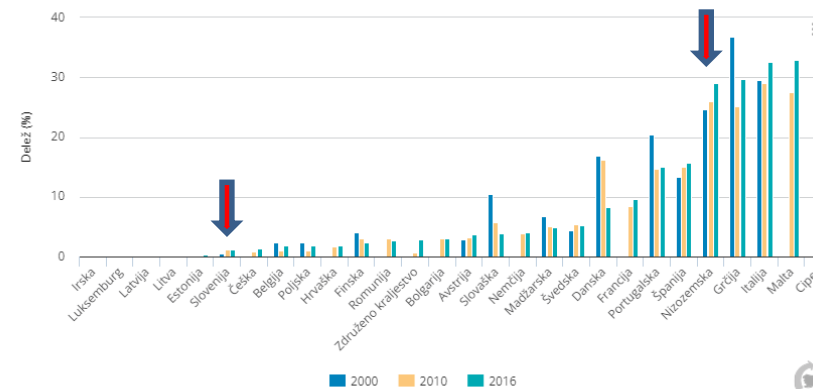
Namakanje omogoča količinsko in kakovostno stabilno rastlinsko pridelavo, ki je osnova za oskrbovanje traa

Okoljski vidik:

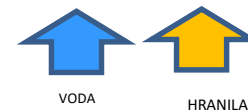
Strokovno pravilno namakanje zmanjšuje onesnaženje podzemne vode, ker le ob dovolj vode v tleh rastline porabijo hranila. Če vode v tleh ni, torej je suša, se viški hranil ob prvem dežju sperejo v podzemno vodo. Podzemne vode so najbolj onesnažene v sušnih letih.

Slika KM21-2: Delež površin, pripravljenih za namakanje, v skupnih kmetijskih zemljiščih v uporabi v Sloveniji in v drugih državah članicah EU

Viri: Eurostat, 2022

L = 3,3 m; 14,9 t/ha

L = 2,3 m; 2.9 t/ha

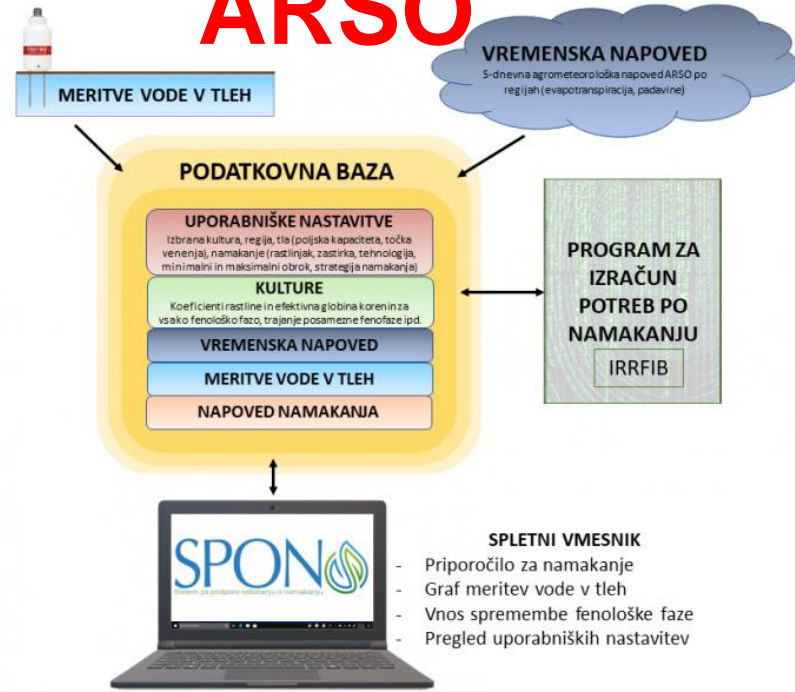
Pomen znanja

Sistem za podporo odločanju o namakanju - SPON

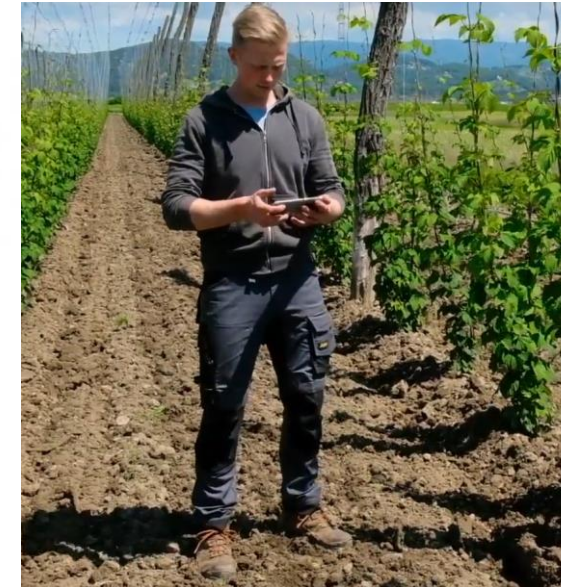
<https://youtu.be/ggKuDRIEKXQ>

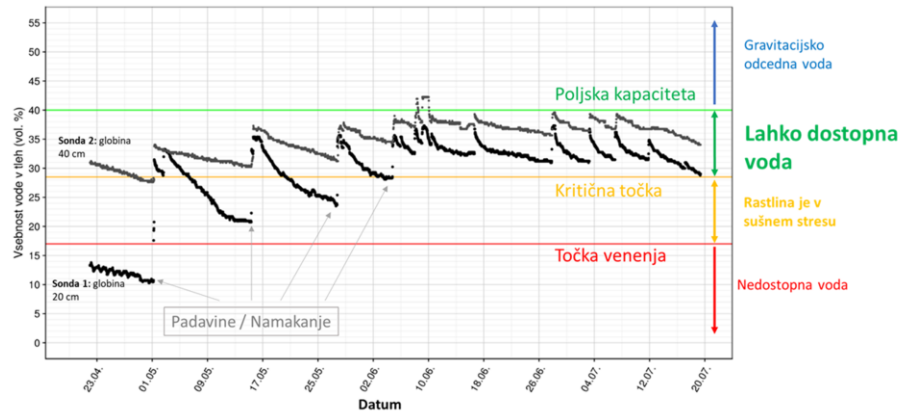
ARSO

Sprotna informacija pridelovalcu, kdaj in koliko namakati

Shema sistema za podporo pri odločanju o namakanju (SPON).

Strateški načrt skupne kmetijske politike za obdobje 2023-2027

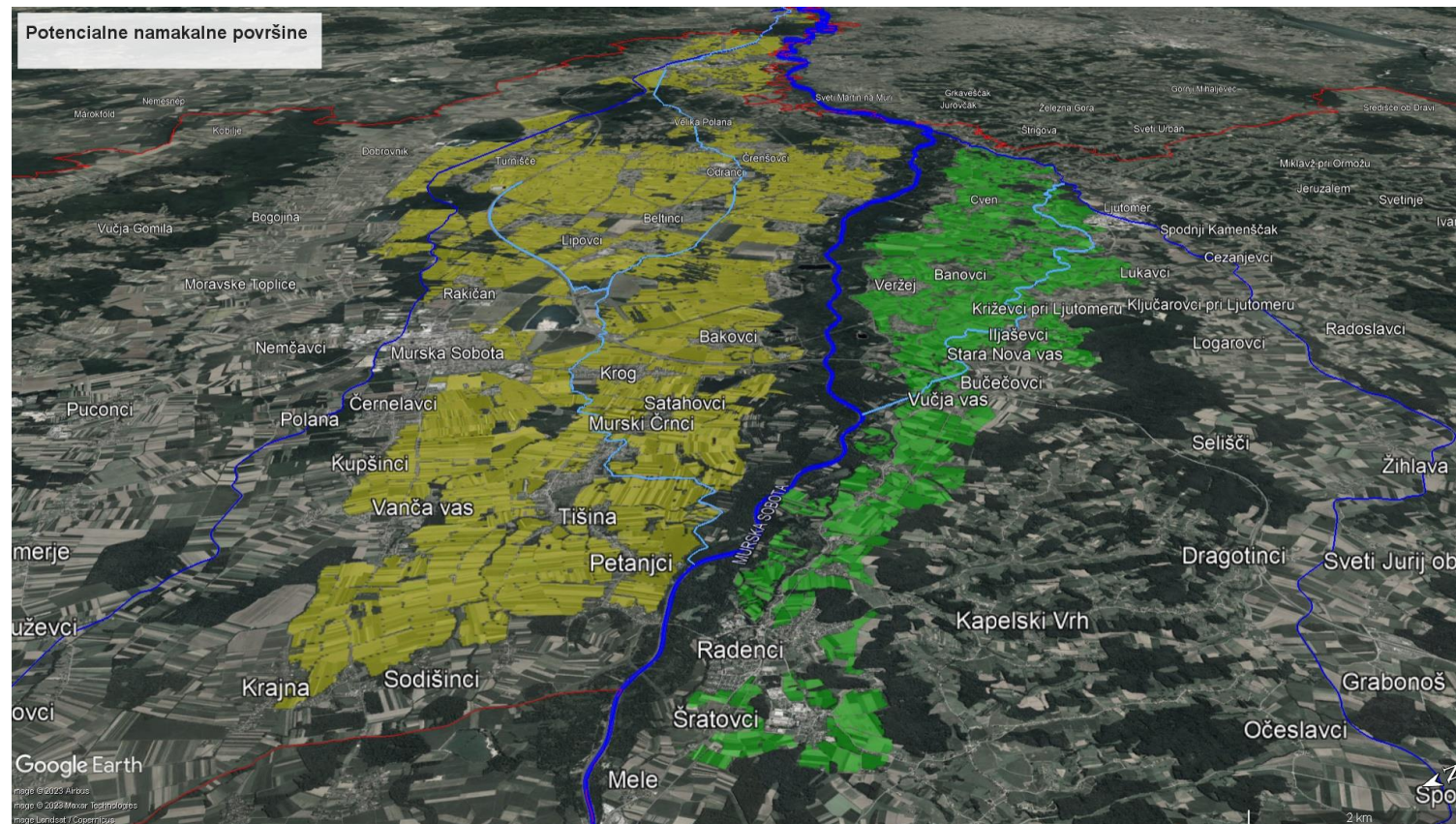
Intervencija IRP13 namenja 8,9 mio EUR za izgradnjo namakalnih sistemov (NS), ki so namenjeni več uporabnikom. Sredstva zadoščajo za okoli 850-900 ha NS. Investicija 1 ha NS cca 10.000 EUR.

Ideja Namakalni sistem Pomurja 15.000 ha (PGZ, KGZ MS)

Potreba po vodi (cca 2000 m³/leto) = 30 mio m³ (Vogršček 8,5 mio m³) (skoraj 4x Vogršček).

Volumen, ki steče v Muri v povprečju cca v 3 dneh (t.j. 1 % letnega pretoka Mure).

150 mio EUR. 1/3 dovod vode (50 mio EUR); 2/3 NS (100 mio EUR – finančni vir SKP?)

Ukrepi 1,2,3

Sodelovanje z župani

- nujna je podpora lokalne skupnosti
- dodaten izziv: medobčinsko sodelovanje

<https://galerijaoskarkogoj-sp.si/zupanska-veriga-01-01-2001.html>

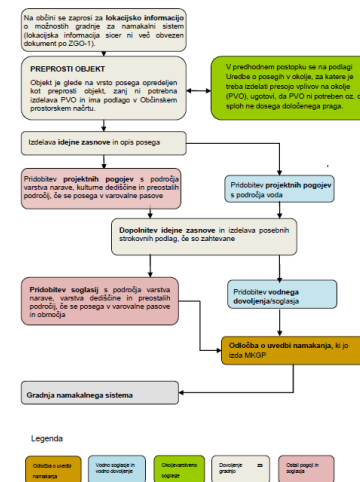

Projektna pisarna/tehnična pisarna

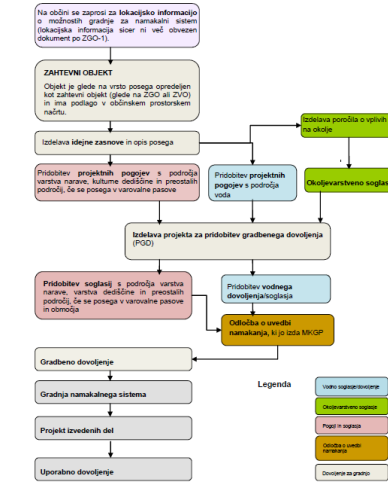
- pogoj 2/3 površine pokrite s soglasji
- kompleksni postopki

<https://javka.mn3njalnik.com/vedez/zgodba-sveta/>

Postopek pridobivanja dovoljenja za gradnjo preprostega objekta

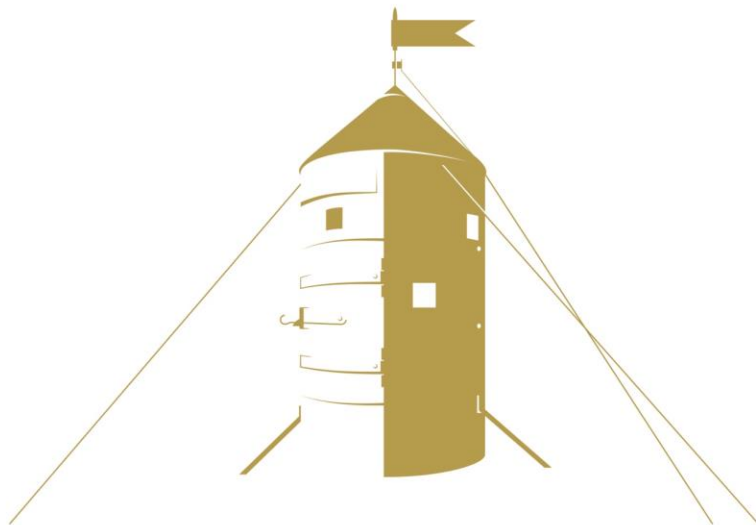
Postopek pridobivanja dovoljenja za gradnjo zahtevnega objekta

Podpora pridelovalcem –
SPON
(Ne)unikum v Evropi.

Hvala za pozornost!

PREDSIEDNIČIN FORUM

dr. Tatjana Zagorc

Zbornica Kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS

Opis problematike:

- ✓ »Kaj so MB in kako si jih razlagajo deležniki?
Kakšna je vloga MB v razvitih državah sveta?«
- SKUPNA KMETIJSKA POLITIKA – načrtovanje pridelave kmetijskih surovin
- SLEDLJIVOST - pot surovine od pridelave do izdelka
- PREHRANSKA VARNOST - nacionalne potrebe na nivoju hranil

Predlogi rešitev:

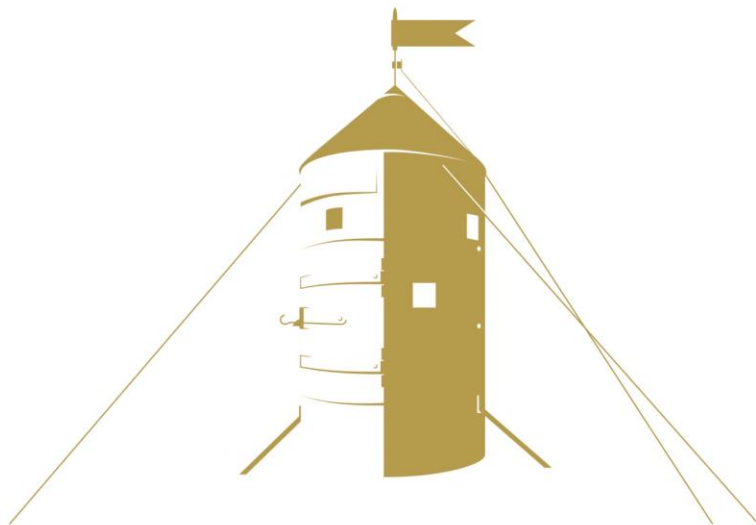
- ✓ TRANSPARENTNI in POVEZLJIVI REGISTRI
- ✓ ZAJEM: vzpostavitev toka podatkov
- ✓ ANALITIKA: nadzor in odprava anomalij v verigi
- ✓ NAČRTOVANJE: priprava strategij in ukrepov

Opis problematike: Kaj so ključna znanja v agroživilstvu za tretje tisočletje in ali jih v Sloveniji zagotavljamo?

- INOVACIJE – v pridelavi, prireji in pri razvoju izdelkov ter materialov,
- TEHNOLOGIJE - procesi od pridelave do predelave vključno z zagotavljanjem varnosti živila in embalaže,
- POTROŠNIK - senzorične raziskave,
- ZDRAVJE - prehranska vrednost,
- TRAJNOST – ekonomska, družbena, okoljska.

Predlogi rešitev:

- ✓ Sistematično zapolnjevanje vrzeli v razumevanju in znanju pedagogov na področju agroživilstva na vseh nivojih izobraževalnega sistema
- ✓ Razvoj raziskovalne infrastrukture in storitev za potrebe kmetijskih gospodarstev in živilske industrije z enostavnim dostopom in hitrim odzivom
- ✓ Modernizacija državnih svetovalnih služb z vidika znanja in sledenja razvoju

PREDSIEDNIČIN FORUM

mag. Boštjan Kozole

Evrosad

Opis problematike:

- ✓ Naročila v javnih zavodih po postopkih javnega naročanja predstavljajo problem.
- ✓ Želeli bi, da ranljive skupine (otroci in starejši) v prehrani javnih zavodov uživajo **kakovostno slovensko sadje**, da je v šolski shemi zastopano slovensko jabolko, žal pa slednje vse bolj nadomešča sadje iz tujine.
- ✓ V želji, da postanemo čim bolj ogljično nevtralna družba, dolge transportne poti sadja, k temu ne prispevajo.
- ✓ Dodaten pritisk na cene sadja **predstavlja popis cen osnovnih živil**, kjer trgovci v želji, da bi imeli najcenejšo povprečno košarico 15 osnovnih skupin živil (tudi z negativno maržo in ceno, ki je pod nabavno vrednostjo) dodatno znižujejo ceno slovenskim pridelovalcem sadja.

Predlogi rešitev:

- ✓ Izdelava analize količin porabe sadja iz shem kakovosti v javnih zavodih.
- ✓ Poostritev nadzora porekla in s tem tudi ostankov FFS v sadju v javnih zavodih in trgovskih sistemih in povišanje kazni za kršitelje.
- ✓ V okviru promocijskih aktivnosti podpreti promocijo sadja iz sheme Izbrana kakovost v javnih zavodih.

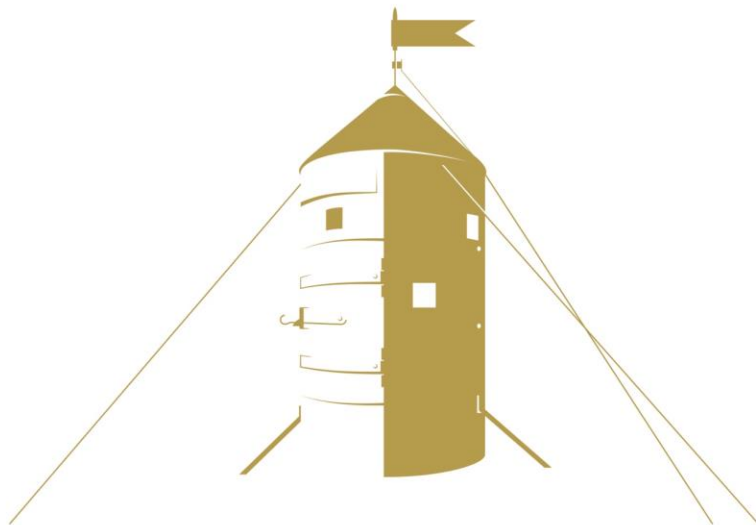
Izenačitev razlik v obdavčitvah fizičnih in pravnih oseb v kmetijstvu

Opis problematike:

- ✓ Prevelike razlike v davčnih obremenitvah kmetijskih gospodarstev (razmerje 1:5), ki so organizirana kot podjetja in kmetijskimi gospodarstvi, ki delujejo kot družinske kmetije.
- ✓ Previsoka obdavčitev in pomanjkanje sezonske delovne sile. Zaradi prevelike obdavčitve dela je vedno manj slovenske delovne sile. Sadjarjem zelo primanjkujejo traktoristi.

Predlogi rešitev:

- ✓ Priprava predloga za izenačitev pri plačevanju prispevkov za pokojninsko zavarovanje, podkrepjen s številkami in obrazložitvijo.
- ✓ Sprožitev spremembe Zakona o pogojih, pod katerimi se kmetom zmanjšani ali odpisani prispevki štejejo za plačane.
- ✓ Ureditev problematike sezonske delovne sile po zgledu Hrvaške (znamkica).

PREDSIEDNIČIN FORUM

Toni Balažič

Panvita

Denarja je dovolj, a ni učinkovito razporejen. Subvencije morajo biti tretirane kot investicije.

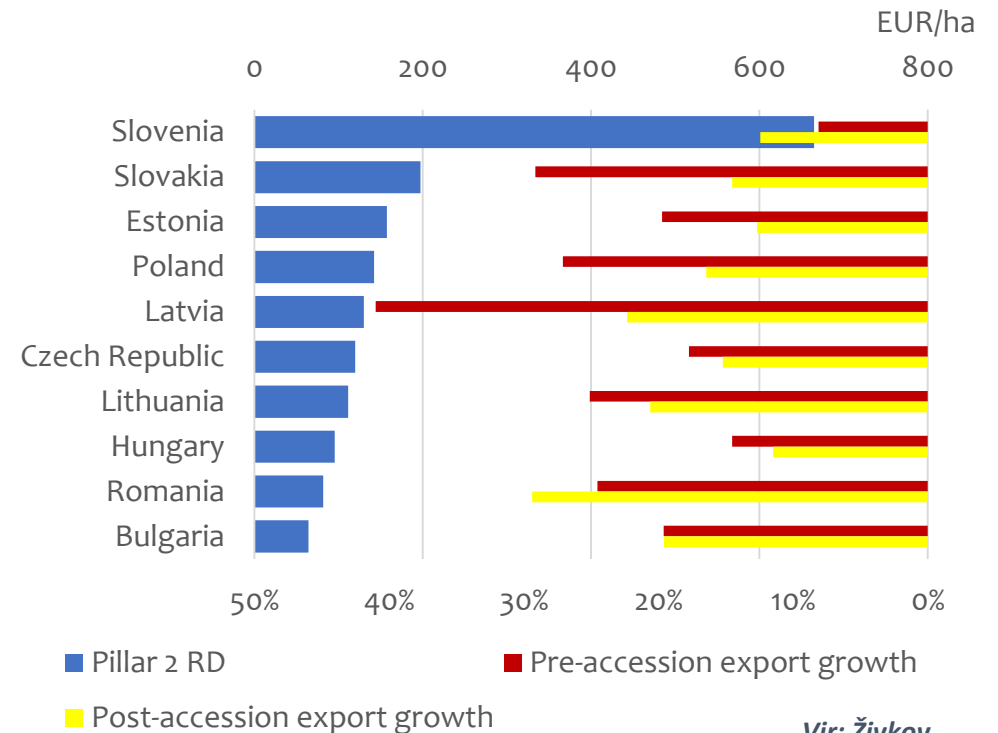
Povzetek revizijskega poročila

Stopnjo samooskrbe, ki jo želi doseči, je Republika Slovenija določila le za pridelavo zelenjave (vsaj 50 % samooskrba) ter rejo prašičjega mesa (70 %), sicer pa jasnih ciljev glede zelene stopnje samooskrbe ni določila. Ministrstvo je ugotovilo vzroke za slabo samooskrbo, in sicer med drugim v slabem prenosu znanja, slabem povezovanju proizvajalcev in tehnološki zaostalosti proizvodnje. Za ugotovljene vzroke je bilo predvideno izvajanje različnih ukrepov, ki pa jih ministrstvo nato ni izvajalo v celoti. Na obseg kmetijske proizvodnje je lahko ministrstvo vplivalo predvsem z različnimi finančnimi podporami. A kot kažejo podatki, do večjih sprememb pri stopnjah samooskrbe med letoma 2014 in 2019 ni prišlo, razen deloma na področju zelenjave (s 37,8 na 43,7 %).

Poleg tega na podlagi izplačil, za katere je mogoče ugotoviti, kateremu sektorju so bila namenjena, računsko sodišče meni, da so bili v sedanjem programskem obdobju najbolj podprti sektorji, v katerih je samooskrba že sicer visoka, torej živinoreja in proizvodnja živalskih proizvodov, kar še povečuje neuravnoveženost v stopnjah samooskrbe med živalskimi in rastlinskimi proizvodi.

Vir: Revizijsko poročilo Računskega sodišča RS, 8.12.2021

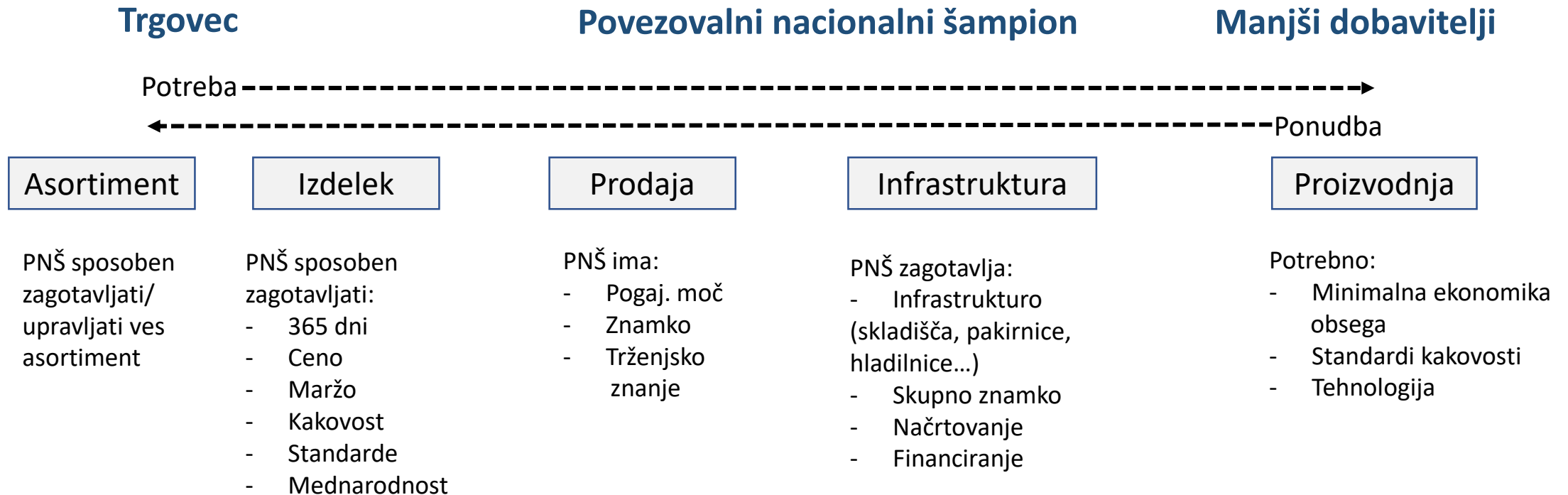
Subvencije po hektaru (za steber 2) in trend rasta izvoza

Vir: Živkov

- Slovenija nameni po hektarju visoke subvencije.
- Subvencije so namenjene predvsem obdelavi, manj rasti produktivnosti.
- Po analizi iz dr. Živkova iz leta 2016 med novimi članicami EU ima Slovenija najslabšo korelacijo med subvencijami in rastjo izvoza ŽPI, tako pred vstopom v EU, kot tudi po vstopu.

Za delovanje sistema je ključen za uravnotežen odnos v prehranski verigi.

Povezovalni nacionalni šampion: „premium dobavitelj“, ki povezuje in ima dovolj znanja, infrastrukture ter pogajalske moči

Kaj narediti?

- Politiko kmetijstva jasno razdeliti na socialni korektiv, turizem in konkurenčno gospodarstvo.
- Izkoristiti priložnosti Zelenega prehoda in oblikovati vzpodbude za spremembo strukture slovenskih kmetij (zmanjšanje deleža majhnih).
- Povečati sredstva za razvoj ŽPI in kmetijskih podjetij (zeleni prehod, digitalizacija, robotizacija, AI...).
- Povečati zavedanje predstavnikov verige o priložnosti in nevarnostih (dan sodobnega kmetijstva).
- Okrepiti konstruktivni dialog (depolitizacija) med deležniki v verigi (redni posveti).
- Vzpostaviti transparentno merjenje učinkovitosti subvencij.
- Ciljno usmerjati subvencije v prehranske verige oz. njihove najšibkejše člene.

- Sistemi podpor se pripravijo ciljno za verige nosilnih produktnih skupin, prilagojeno za različne nivoje vključenih: od baze do šampiona. Sistemi podpor so celoviti:
 - Za raziskave, razvoj in inovacije → preko S4 in kohezijske politike
 - Za investicije → preko PRP
 - Za usposabljanje → preko S4 in kohezijske politike
 - Za internacionalizacijo → preko S4 in kohezijske politike
 - Odprava regulatornih ovir z neposrednim stikom in prednostno obravnavo → preko MKGP
- Ciljan in prilagojen sistem dodeljevanja podpor se predvidi v okviru PRP, kohezijske politike in pametne specializacije.
- Sistemsko okrepiti sodelovanje med Univerzami in podjetji (kot npr. vodilna nizozemska univerza Wageningen, NL).
- Opredeliti strategijo za izkoriščanje priložnosti, ki jih za domače agroživilstvo ponuja globalni val reindustrializacije in krepitev lokalnih proizvodnih verig priložnost.

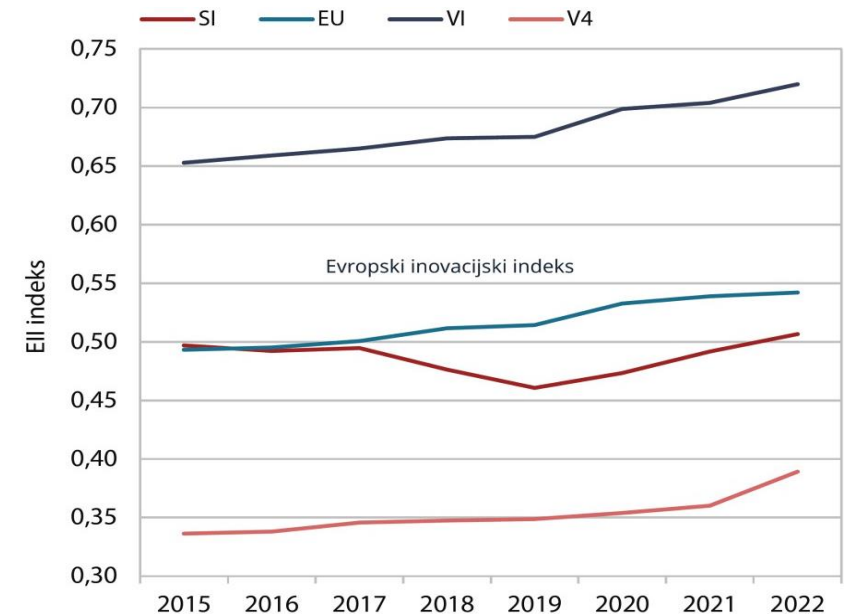
Država bo morala več sredstev nameniti za inoviranje v prehranski verigi.

Smernice za povečanje inovativnosti

1. Povečati razumevanje ŽPI za priložnosti, ki jih prinašajo spremembe v okolju.
2. Povečati sredstva za inovativnost podjetij, tako z lastnimi sredstvi, kot tudi s sredstvi države.
3. Poudariti pomen digitalizacije/AI, predvsem z vidika zmanjševanja zaostanka v produktivnost.
4. Povečati atraktivnost panoge za zaposlovanje talentiranih kadrov.
5. Oblikovati nove, drznejše strategije.
6. Povečati tržno usmerjenost in okrepiti tržno kulturo: eksperimentiranje sestavni del poslovanja (s tem pa tudi napake, ne pa njihove ponavljanje).

Vir: dr. Wostner

EU inovacijski indeks

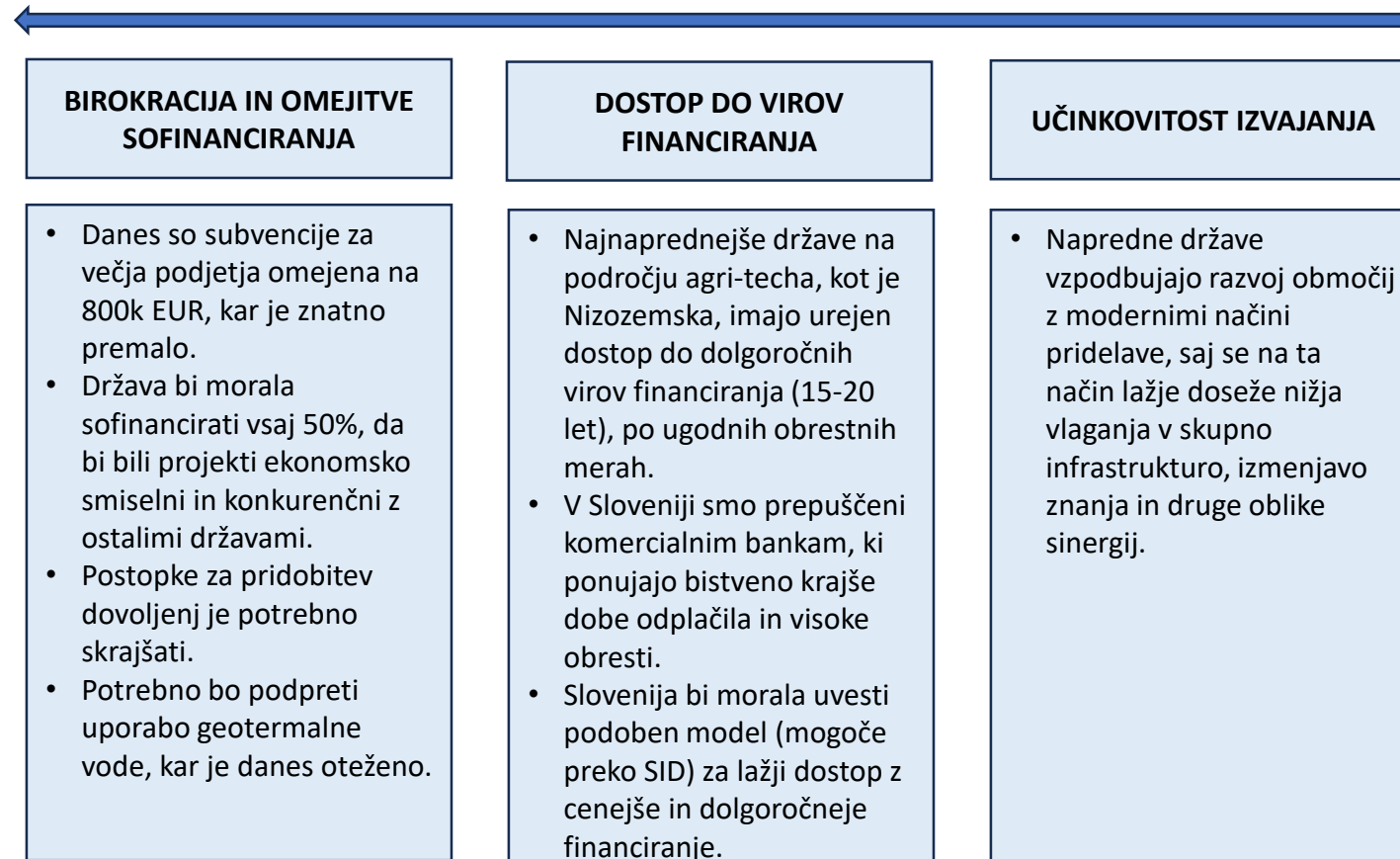
- Inovativnost opredeljuje kot ključni dejavnik uspeha zgolj 10 % podjetij.
- 89 % podjetij ima v svojem portfolju produkte, ki jih ponuja že več kot 10 let.

Vlaganje v rastlinjake je ključno za hitro povečanje stopnje samooskrbe pri zelenjavi.

Vloga in pomen

- Pospešitev vlaganj v postavitve sodobnih rastlinjakov je zelo pomembno za hitro povečanje slovenske samooskrbe na področju zelenjave.
- Primer: Slovenija bi potrebovala zgolj 20 ha steklenjakov, da bi bila samooskrbna na področju solate vso leto, kar pomeni, da bi morali ob obstoječih projektih postaviti še približno 14 ha novih steklenjakov. Celotna investicija v to bi znašala 60-70 MEUR. Če bi država subvencionirala 50%, pomeni, da bi v treh letih morala razvoju tega nameniti 10 MEUR na leto, kar znaša približno 3% vseh subvencij za kmetijstvo na leto.
- Pozitivni učinki tako na zmanjšanje emisije kot tudi na nizko uporabo pesticidov ter prehransko varnost.

Izzivi

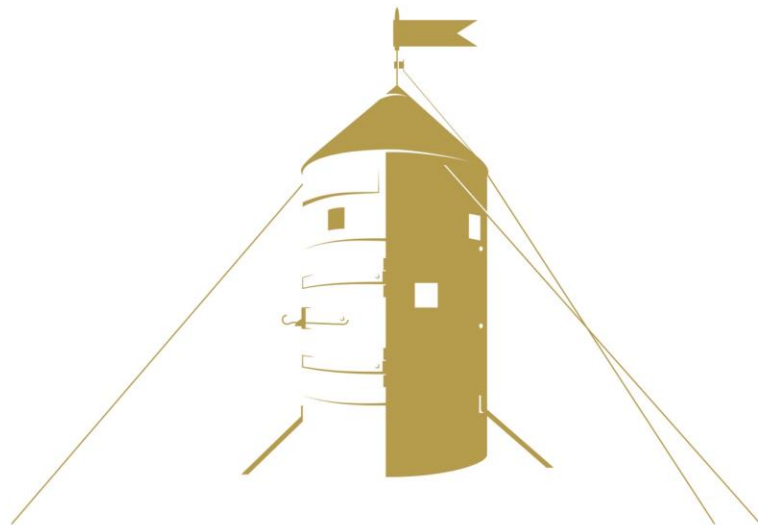
Komunikacija s potrošnikom je zelo pomembna za podporo samooskrbi. Današnje označevanje ni transparentno.

- Označevanje izdelkov je danes v veliki meri prepuščeno podjetniški iniciativi.
- Zato smo soočeni s tem, da imamo zelo veliko število različnih znakov za poreklo, okoljski odtis, način pridelave in vzreje...
- Zaradi velikega števila oznak je označevanje v bistvu netransparentno.

Strateški cilj do 2025: Slovenija postane najbolj transparentna država za potrošnike hrane.

- Slovenija ima priložnost postati resnično **progresivna država** v EU.
- Verjame v to, da je lahko samo **polno informiran državljan** tisti, ki sprejema odgovorne odločitve.
- Kot **prva država** v EU uvede sistem označevanja na izdelkih, kjer potrošnik hitro celovito prepozna **vse dimenzije trajnosti** ob odločitvi za nakup izdelka ali storitve.

PREDSIEDNIČIN FORUM

RAZPRAVA

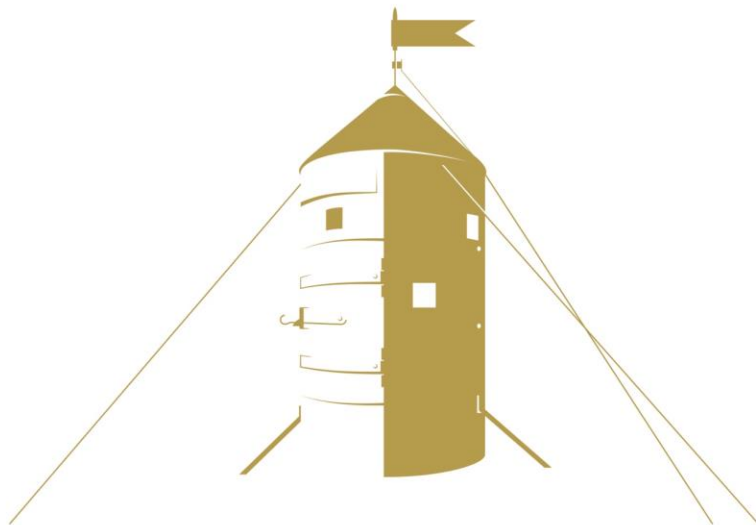
#Predsedničinform #prehranskasuverenost #SLOhrana2035

2. PANEL

Ključna okoljska vprašanja trajnosti kmetijstva

#Predsedničinform #prehranskasuverenost #SLOhrana2035

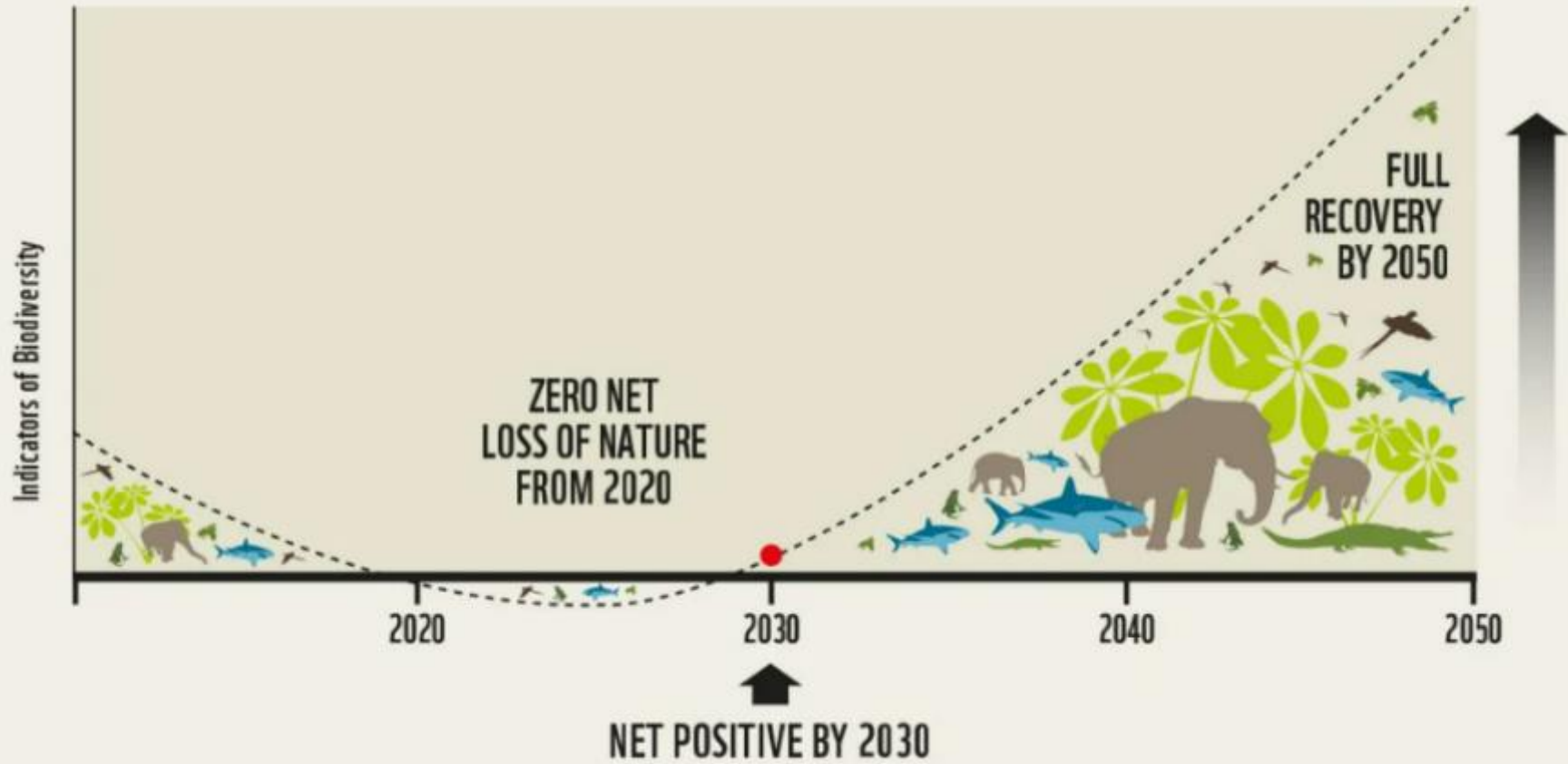
PREDSIEDNIČIN FORUM

dr. Damijan Denac

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

Global Goal for Nature: Nature Positive by 2030

Cilji do leta 2035

1. Upad ptic kmetijske krajine zaustavljen, populacije najbolj ogroženih vrst se povečujejo
2. Pridelava, ki upošteva biodiverziteti/naravi prijazne smernice postane standard
3. 75 % samooskrba z zelenjavo in sadjem

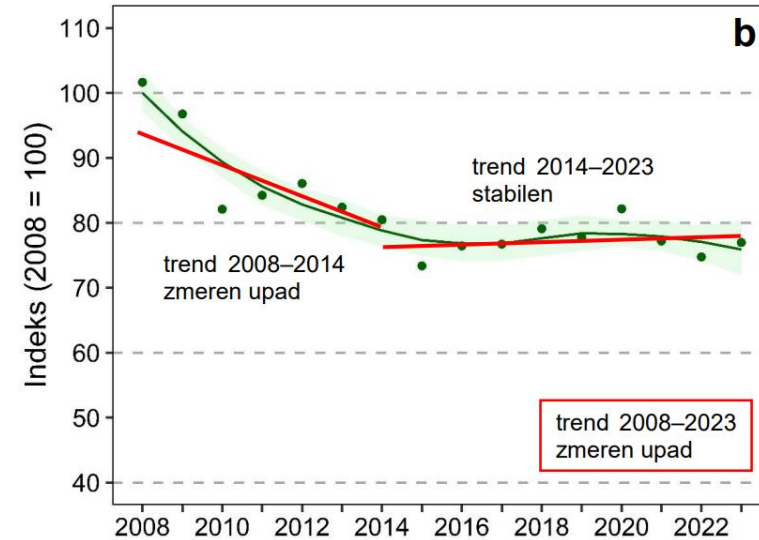

Foto: Michael Tiefenbach

Mehanizmi za uresničevanje

1. Uskladitev javnih politik

2. Tranzicija v naravi prijazno

Slovenija bi morala postati ekološka

Nagrajeni kmet Zvone Černelič Manj živinoreje, več rastlinske pridelave

LJUBLJANA – Danes zaznamujemo dan slovenske hrane. Če bi bili otroci v šolah, bi dobili tradicionalni slovenski zajtrk: kruh, maslo, med, mleko in jabolko. Zaradi šolarja na daljavo bodo namesto tega dve uri poslušali vsebine, ki poudarjajo prednosti lokalno pridelane, slovenske hrane. Ekološki in biodinamični kmet Zvone Černelič, letošnji prejemnik nagrade javnosti na natečaju evropske mreže za razvoj podeželja, ima o tem svoje mnenje.

Zvone Černelič: Če bi bil minister, bi sredstva za industrijsko živinorejo preusmeril v rastlinsko pridelavo.

MAJA PRIJATELJI VIDEŠEK

Če pustimo ob strani neposrečeno kombinacijo živil za tradicionalni slovenski zajtrk – sadje se zamuzi je vsaj 20 minut pred obrokom – bi morala biti slovenska hrana na krožnikih šolarjev vsak dan, ne le enkrat na leto, poudarja sogovornik, ki je na natečaju Rural Inspiration Awards prejel nagrado za kmetovanje, ki izboljšuje kakovost zemlje, zmanjšuje onesnaževanje in prispeva k blaženju podnebnih sprememb.

- V šolah bi morali slovensko hrano jesti vsak dan.
- Konvencionalno ni enako ekološkemu.
- Obseg živinoreje je treba zmanjšati in spodbuditi rastlinsko pridelavo.

Govoriti o slovenski superhrani je zavajanje Nacionalna promocija lokalne, slovenske hrane *Naša super hrana* je po mnenju Černeliča zavajajoča. Preveč se poudarja slovensko poreklo – ne glede na način pridelave –, premalo kakovost. Dobro je, da s kupovanjem v Sloveniji pridelane hrane finančno podpiramo slovenskega kmeta. Slovensko sadje in zelenjava sta bolj sveža, ker sta danes pobrana na kmetiji, še isti ali naslednji dan pa že v trgovini ali šoli. Tretja prednost je krajši prevoz. A govornik, da je zaradi vsega naštetega slovenska hrana

15 oziroma največ 20 let bi potrebovali za preusmeritev slovenskega kmetijstva v ekološko

Tudi njemu na ljubljanski tržnici, kjer prodaja dvakrat na teden vedno zmanjka ponudbe. Zakaj potem slovenski kmetije tarnajo, da pridelanega ne morejo prodati ali pa da so odkupne cene nižje od njihovih lastnih stroškov? »Slovenski kmet naj prideluje takšno hrano, ki se išče,« meni Černelič. »Slovensko kmetijstvo je preveč usmerjeno v živinorejo. Obseg te bi bilo treba zmanjšati, industrijsko živinorejo pa prepovedati.«

Povpraševanje po ekološki hrani je veliko, pravi Zvone Černelič.

bolj zdrava od uvožene, je zavajanje, kaj šele da je to superhrana, je kritičen Černelič. Ob tem nihče ne govori o dobrobiti živali, dodaja. »Večina živali živi v zaporih. Življenje živine, natrpne v hlevih, je eno samo mučenje. Govori se, da je belo meso zdravo. Seveda bi bilo, če bi kokoši ali piščance videle dnevno svetlobo. Nekatera perutninska podjetja imajo izpuste, a so ti bistveno premajhni. Naše kokoši, katerih jajca prodajam na tržnici, imajo vedno noge na travi in dovolj prostora za gibanje.«

Slovenija bi v 15, najpozneje 20 letih lahko bila oziroma bi morala postati v celoti ekološka država, meni. »Vem, da je to predrzna izjava, a nobena ideja ne zaživi, če ni nora. V to idejo je treba verjeti.« Uresničiti jo je preprosto. Proracun za kmetijstvo je treba preoblikovati tako, da bi nagrajeval kmetovanje, ki prispeva k ohranjanju okolja in zdravju ljudi. Ekološka hrana bi bila morda res dražja, a na ravni države bi prihranili, saj bi bili ljudje bolj zdravi in zavržlo bi se manj hrane.

Največji prejemniki kmetijskih subvencij 2015-2018, v evrih

Panvita, d. d. (prej: KG Rakičan, d. d.)	14.124.871
Perutnina Ptuj, d. d.	8.345.525
KG Lendava, d. d.	7.314.471

Temelj samooskrbe so družinske kmetije

Agroživilstvo Slovenski predlog strateškega načrta bo šel v javno razpravo 4. novembra, do novega leta bo v Bruslju

Evropske države dokončajo predlogo strateških načrtov skupne kmetijske politike za obdobje 2023-2027, ki jih morajo evropski kmetijski gospodarstveniki do konca leta. Nekatere so izrazile skrb, da bi rok oddaje, je lahko zamudil, kmetijski minister Janša Podgorski obžaluje, da bo slovenski strateški načrt v Bruslju do novega leta. Kmetijski predlog bo šel v javno razpravo 4. novembra, a znova brez poročila o vplivih na okolje in naravo.

MAJA PRIJATELJI VIDEŠEK

Ključni programski dokument kmetijstva bo določil, kako bomo v Sloveniji pridelovali in predelovali hrano ter kakšno hrano bomo uživali, posredno pa tudi, ali bomo kaj bolje skrbeli za naravo, podnebje, javno zdravje in dobročine živali. Čeprav si kmetije in živilska industrija želijo več denarja, je Podgorski v intervjuju sklenil, da je predlog usmerjen in sočasen z željami. Meni tudi, da bo kmetovanje naša priredelovalna kmetijstva in, pravilno, ki sta še vedno manjši v primeru visokih cen energije, suševja, obilnice in izsuševanja.

Na letni zemi podana Zelenski v evropskem parlamentu in nekateri ekološki organizatorji opozarjajo, da strateški načrti države, ki temeljijo na naravoslovesnem predlogu reforme skupne kmetijske politike evropske kmetijske, rurske in ribarske politike, niso dovolj ekološko ambiciozni. Na drugostrani prednostni kmetijskih interesov, vključno s tem, da se vsi kmetijski sektorji povežejo.

• **OTRARI** 15-5

114 EURO

114 EURO VON JEDEM EU-BÜRGER.

36 Millionen Euro zahlen wir jährlich für Agrarsubventionen. Das sind 114 Euro pro EU-Bürger. Doch nur ein Bruchteil davon fließt an Landwirte für Maßnahmen, die Vogel und Insekten retten.

Das muss sich jetzt ändern - mit einer Reform der EU-Agrarpolitik!

Neue Agrarpolitik JETZT!

Delo, 22.10.2021

Delo 20.11.2020

3. Večja učinkovitost ukrepov

Foto: T. Basle

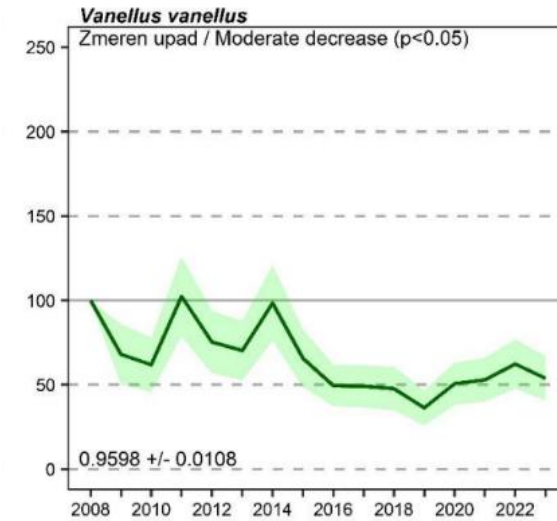
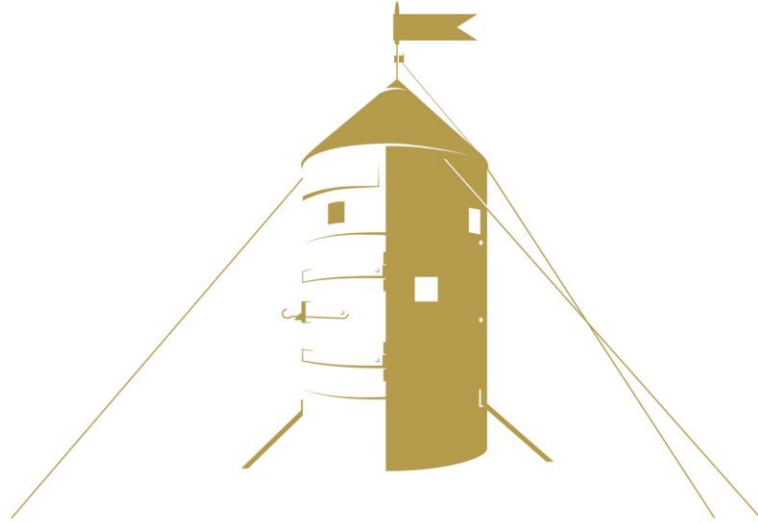

Foto: Alen Ploj

PREDSEDNIČIN FORUM

dr. Lučka Kajfež Bogataj

Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

Podnebne spremembe so
realnost, ki je tu in bo tu tudi
ostala

Kmetijstvo ima ob tem
3 možnosti

1. IGNORANCA (več ali manj do zdaj)
2. BLAŽENJE (preveč poudarjano)
3. PRILAGAJANJE (povsem zanemarjano)

Namen prilagajanja je zmanjšati tveganje in škodo zaradi sedanjih in prihodnjih škodljivih učinkov podnebnih sprememb, in sicer na način, ki je stroškovno učinkovit ali izkorišča možne koristi.

STRATEGIJA

PRILAGAJANJA SLOVENSKEGA

KMETIJSTVA IN GOZDARSTVA PODNEBNIM SPREMEMBAM, 2008

Izobraževanje,
ozaveščanje, svetovanje

Vzdrževanje in pridobivanje
novega znanja

Krepitev zmogljivosti za
obvladovanje prilagajanja

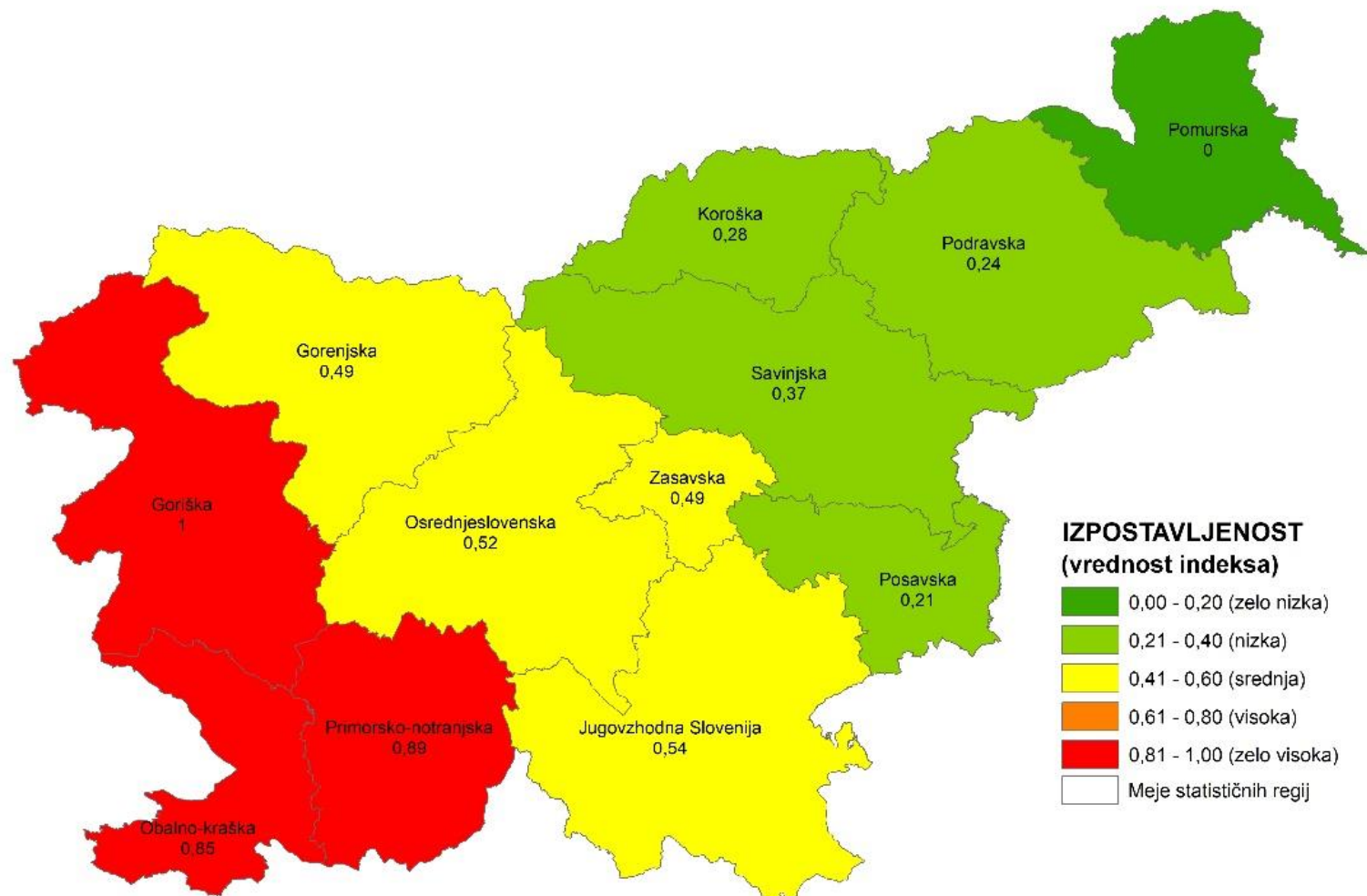
Ukrepi
politike in spremembe
obstoječe zakonodaje

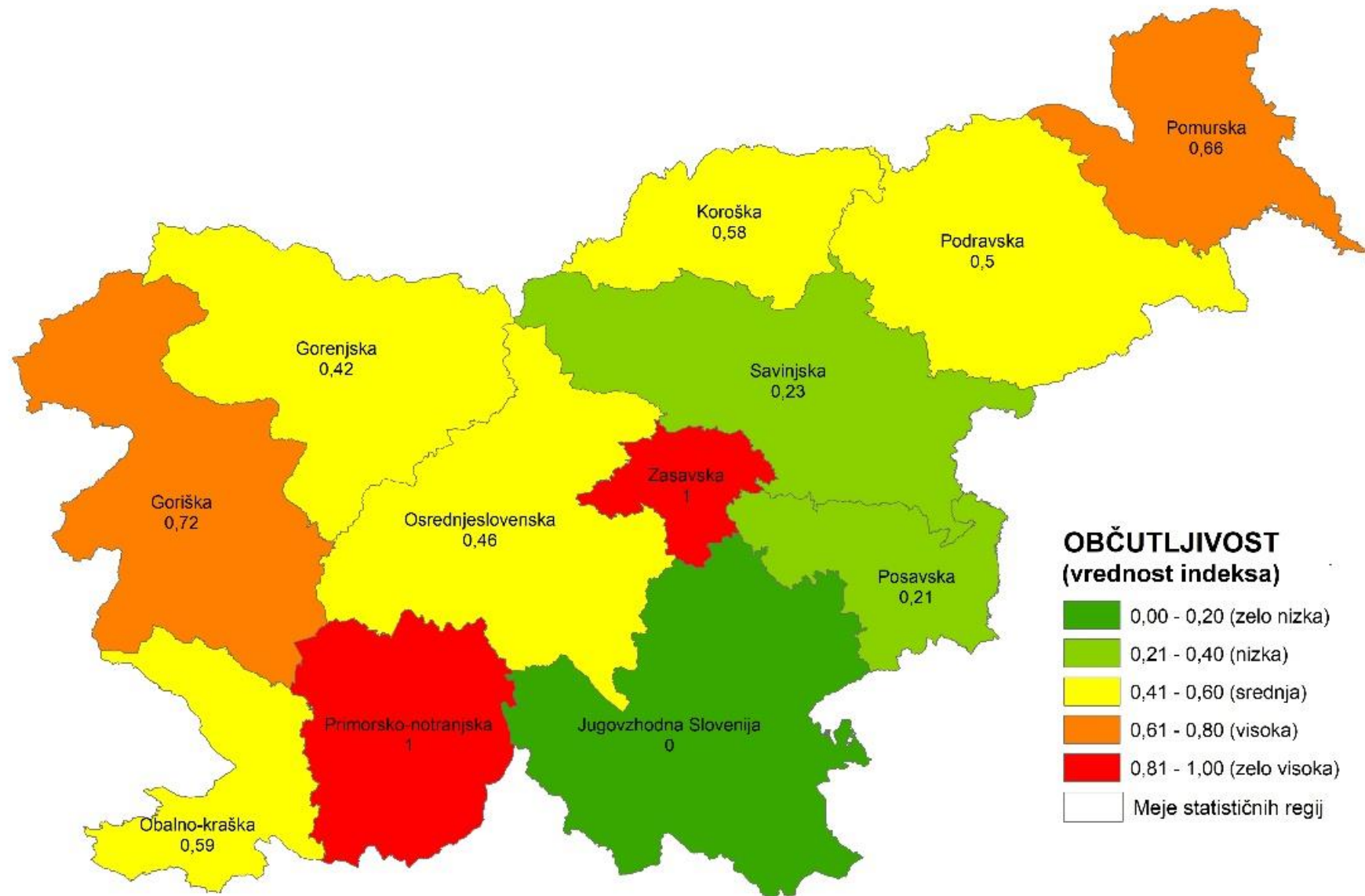
Mednarodno
sodelovanje in partnerstvo

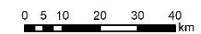
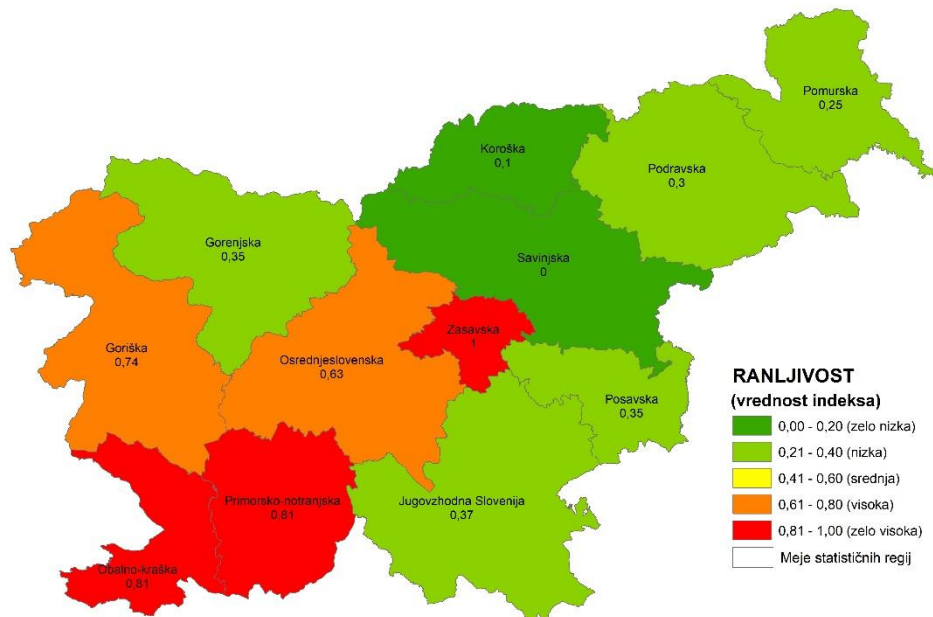
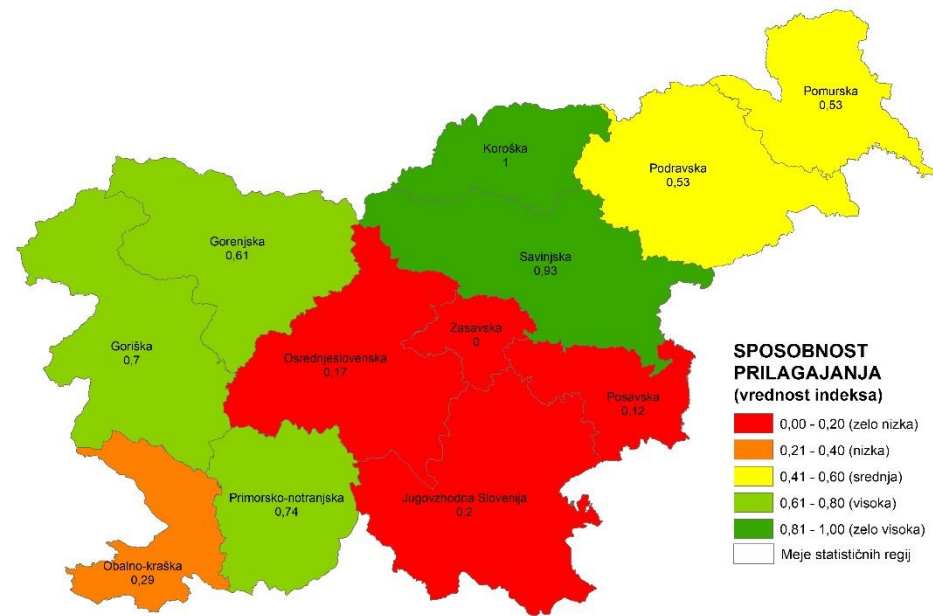
- **Izobraževanje**, ozaveščanje, kmetijsko-gozdarsko svetovanje, katalogizacija obstoječega domačega in tujega znanja o možnostih prilagajanja kmetijstva in gozdarstva
- **Raziskave** (regionalnih podnebnih in socio-ekonomskih scenarijev za Slovenijo, agroklimatološka rajonizacija izpostavljenosti in občutljivosti, prilagoditvene sposobnosti in ranljivosti kmetij, iskanje optimalnih agrotehniških ukrepov (sorte, namakanje, obdelave tal, ipd.)
- **Krepitev zmogljivosti** (inštitucija, javnosti odprt informacijski system, pilotni projekti, demonstracijski centri)
- **Ukrepi politike** (zagotavljanje ekonomske varnosti kmetij ob pojavu ekstremnih vremenskih razmer, možnosti dopolnilnih dejavnosti in diverzifikacije pridelave, spremembe v prostorskem planiranju, spremembe obstoječe ter priprava nove zakonodaje
- **Mednarodno sodelovanje in partnerstva**

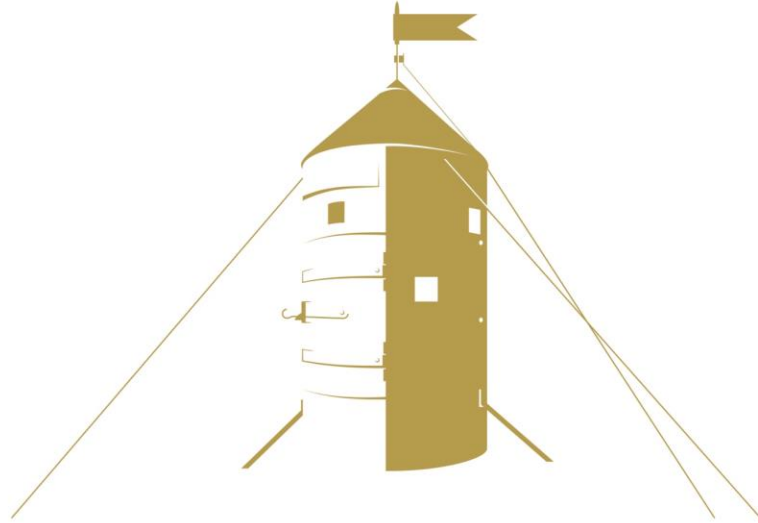
Primer raziskave :

agroklimatološka rajonizacija izpostavljenosti in občutljivosti, prilagoditvene sposobnosti in ranljivosti

PREDSEDNIČIN FORUM

Roman Žveglič

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Kmetijstvo

Površina KZU kmetijskih gospodarstev, ki se je ob precejšnjih medletnih nihanjih dolgoročno zmanjševala, je po letu 2012 obsegala okoli 480 tisoč hektarjev (2022 - 479,4 tisoč ha).

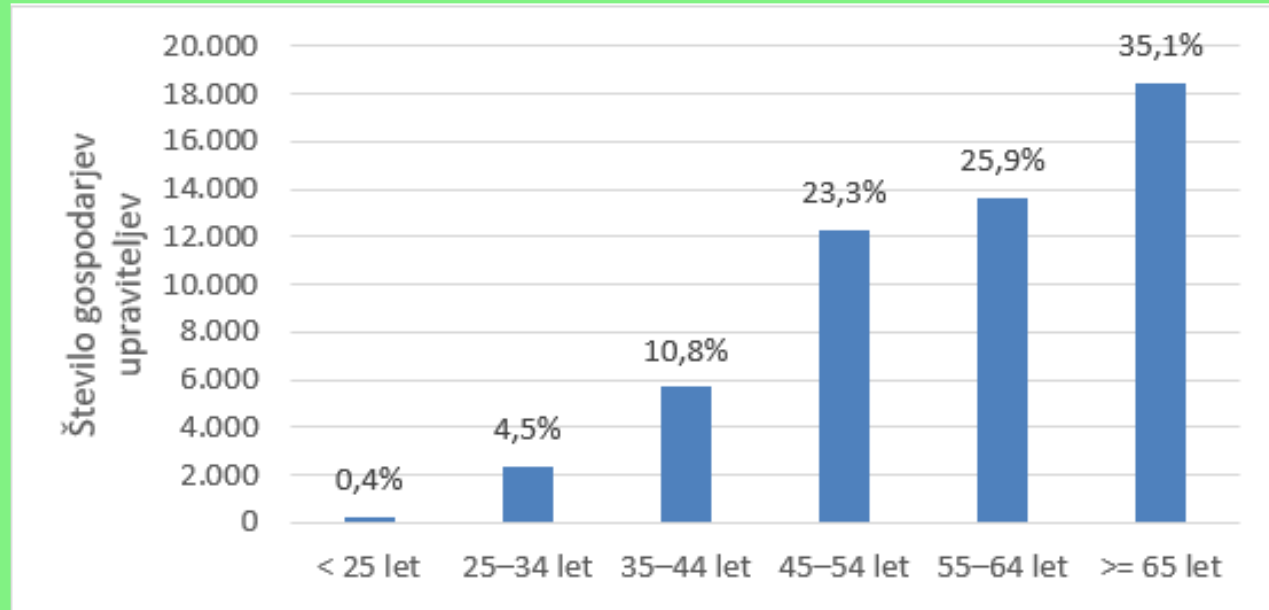

Družinske kmetije

Starostna struktura ljudi, ki delajo na družinskih kmetijah, še vedno **ostaja neugodna**. Delež gospodarjev-upraviteljev, ki so mlajši od 35 let, je bil ob zadnjem popisu kmetijstva v letu 2020 manj kot pet odstotkov, medtem ko znaša delež gospodarjev-upraviteljev, ki so starejši od 65 let, kar 35 %.

Slika 1: Starostna struktura družinske delovne sile na družinskih kmetijah; 2020

Vir: SURS

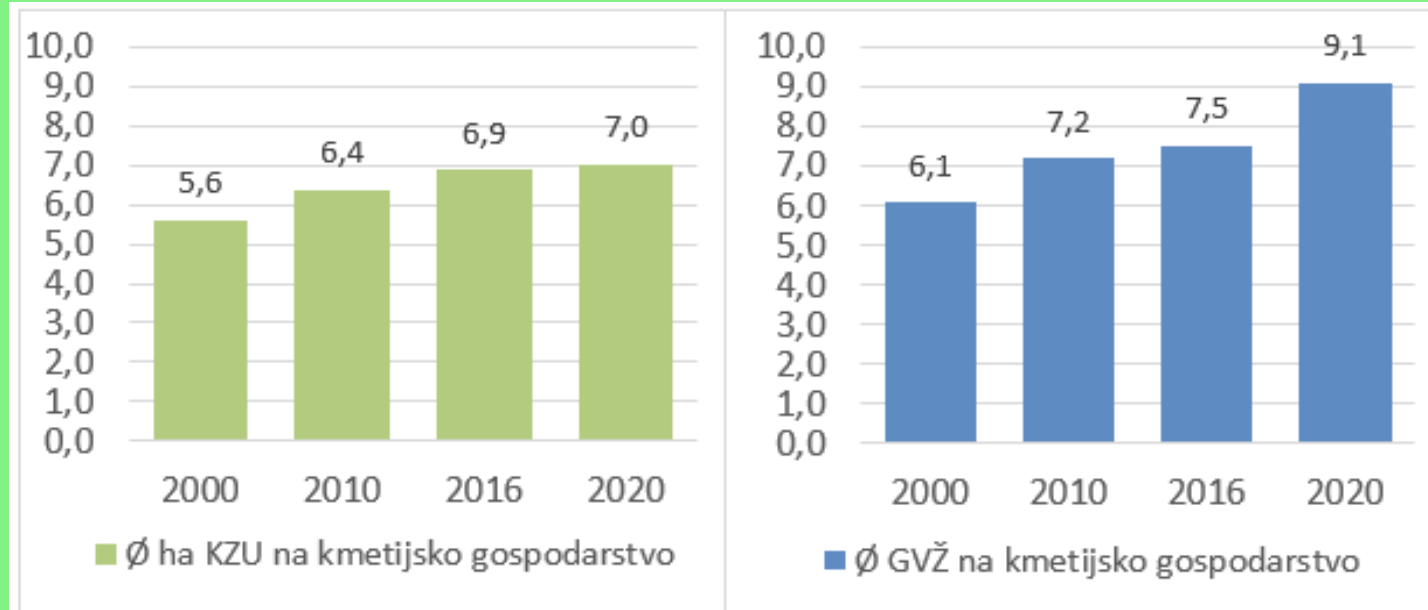

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Velikost kmetij

Povprečno kmetijsko gospodarstvo (KMG) je v letu 2020 obdelovalo 7,0 hektarja kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU), kar je za četrtno več kot leta 2000 (5,6 ha/KMG). Živinorejska gospodarstva so leta 2020 v povprečju redila 9,1 glav velike živine (GVŽ) na gospodarstvo, kar je za 3 GVŽ oziroma za 50 % več kot leta 2000 (6,1 GVŽ/KMG).

Slika 1: Povprečna velikost kmetijskega gospodarstva (število hektarov KZU in število GVŽ); Slovenija

Vir: SURS, preračuni KIS

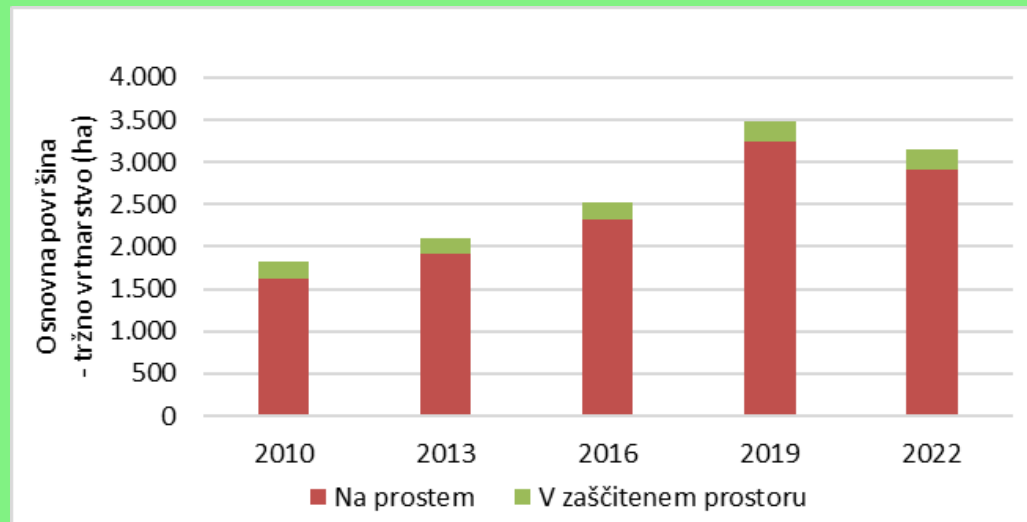
Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

Tržno vrtnarstvo

Površina zaščiteneh prostorov je v Sloveniji zelo majhna. Po podatkih dejanske rabe (MKGP) je bilo v Sloveniji leta 2022 le **196 ha** rastlinjakov (0,03 % kmetijske zemlje). Opazno je povečevanje površin rastlinjakov, ki so se od leta 2006 povečale za skoraj 90 %.

V Sloveniji le **7 % tržne vrtnarske pridelave** poteka v **zaščiteneh prostorih**, (4 % pridelave zelenjadnic). **Tržna pridelava vrtnarstva** (zelenjadnice, jagode, cvetje in okrasne rastline, sadike, semena in zelišča) v zaščiteneh prostorih **obsega le 233 ha** (vključno s plastenjaki, ki med rastlinjake pod dejansko rabo niso v celoti zajeti).

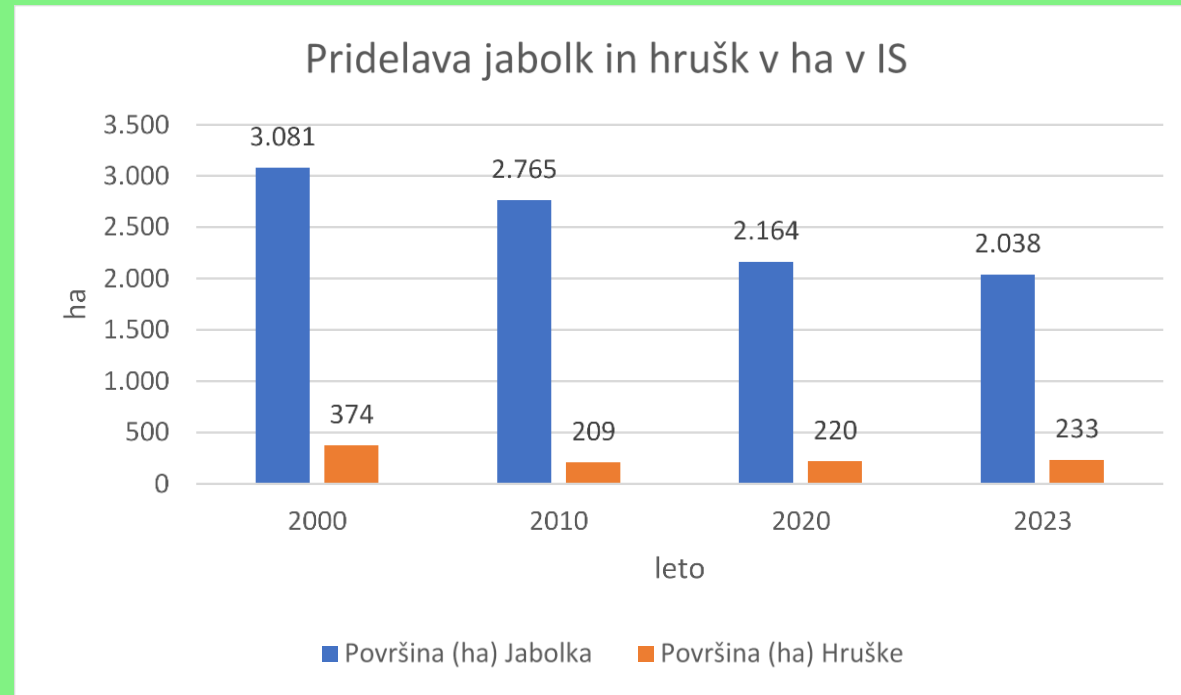
Slika 1: Tržno vrtnarstvo; Slovenija

Vir: SURS (Popisi tržnega vrtnarstva), preračuni KIS

Sadjarstvo

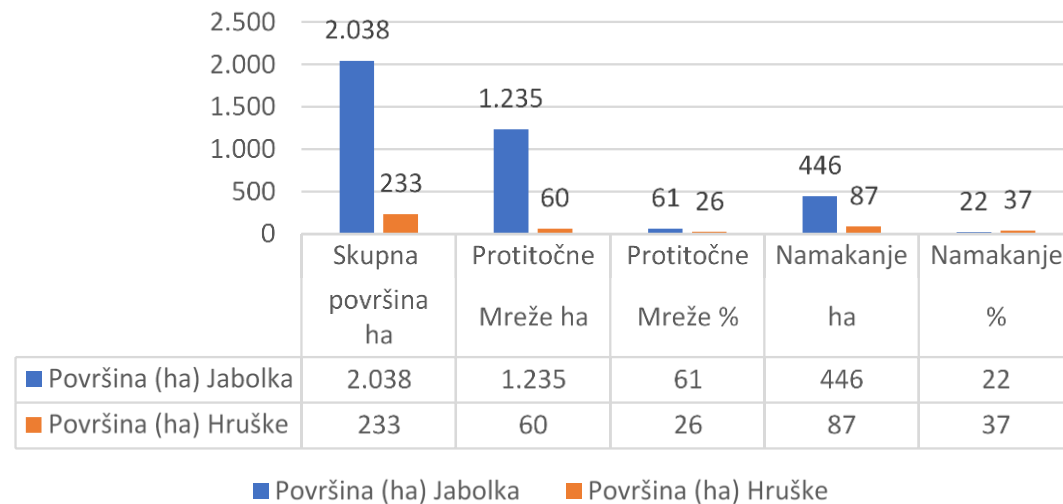

VIR: SURS (2000, 2010, 2020), MKGP– register pridelovalcev sadja (2023)

Sadjarstvo

Pokritost IS s protitoč.mrežami in namakanjem v letu 2023

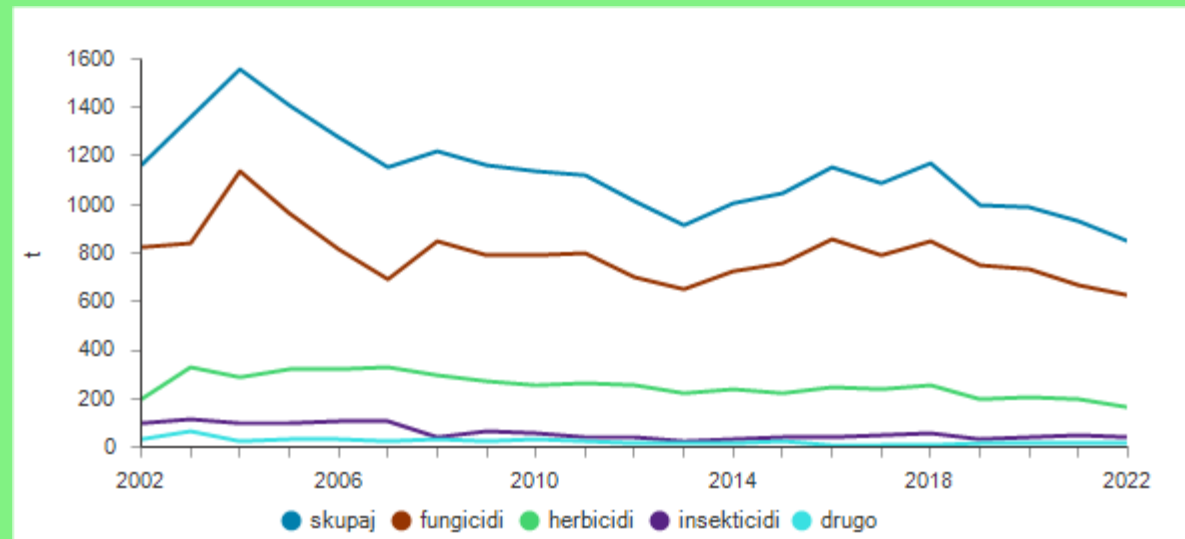
VIR: MKGP – register pridelovalcev sadja

Poraba fitofarmaceutskih sredstev (FFS) v Sloveniji se je v zadnjih osemindvajsetih letih več kot prepolovila, in sicer iz 2.031 ton v letu 1992 na 942 ton v letu 2019.

V 2022 je bila prodaja na območju Slovenije za približno **9 % manj kot leto pred tem** in za približno 14 % manj od petletnega povprečja (988 ton).

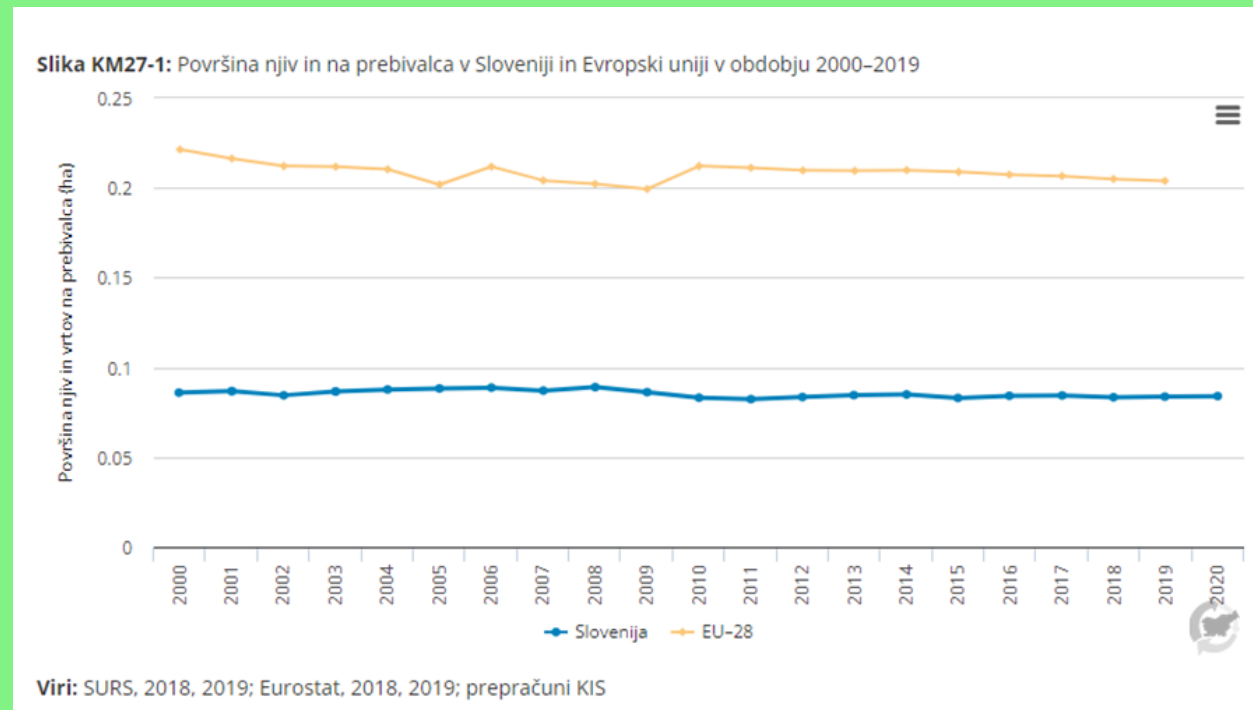
V zadnjih 10 letih je bila to **najmanjša količina** aktivnih snovi v prodanih fitofarmaceutskih sredstvih. Vir: surs.

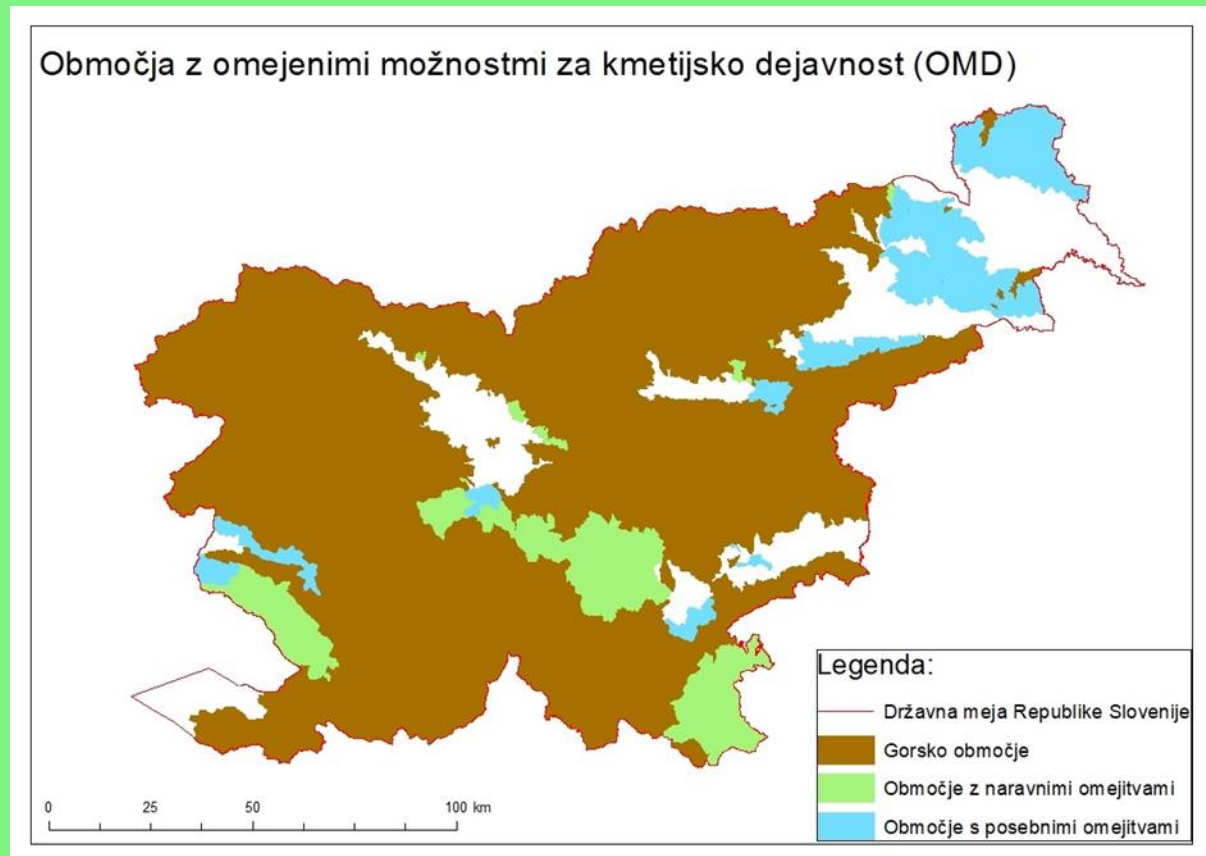
Orne površine

V Sloveniji obdelujemo nekaj več kot **8 arov** (850 m²) njiv na prebivalca, kar je manj kot polovica povprečja za države članice Evropske unije (EU), ki znaša 20 arov njiv na prebivalca (podatki za leto 2019).

Naravne danosti

Izzivi / problemi

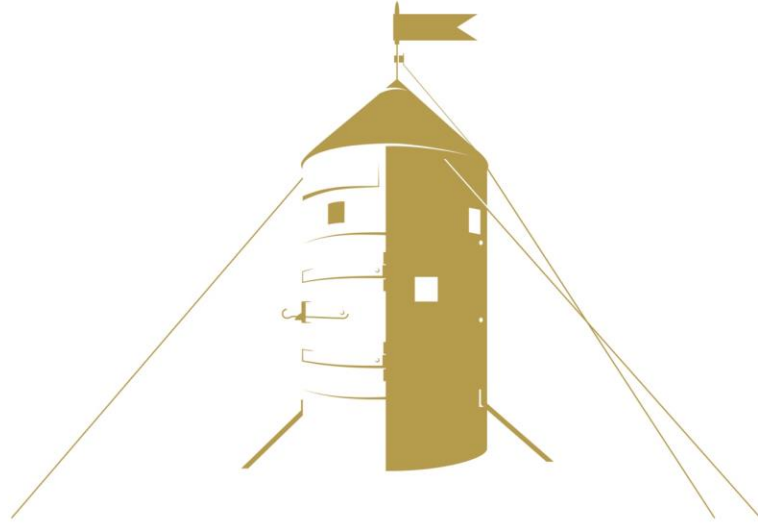
- interes mladih - (zakonodaja, ki spodbuja ???)
- znanje, raziskave, inovacije, nove tehnologije....
- začetni kapital - (davčna politika, olajšave???)
- delovna sila - (sezonska...)
- pozidava najboljših kmetijskih zemljišč (obrtne cone)
- namakanja - (birokracija-časovno)
- pozeba – (oroševanje 40m³ vode/uro/1ha)
- pokrite površine
- priprava za trg - (javni zavodi, HORECA,...)
- promocija (IK...)
- prodaja

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

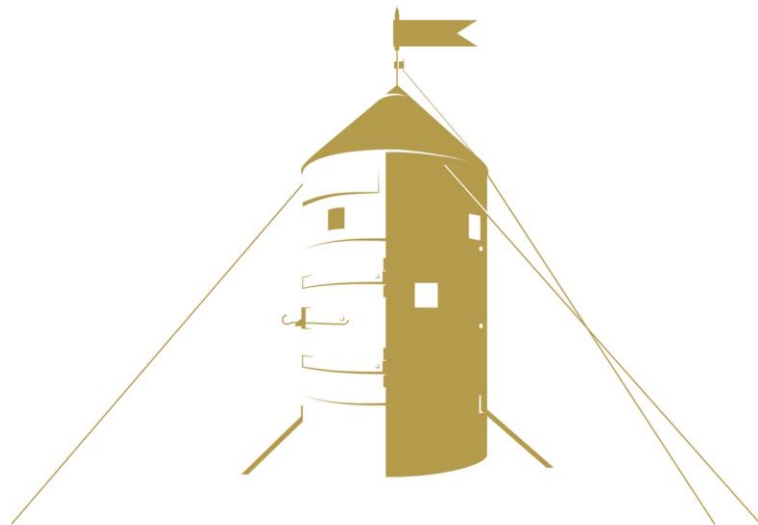
Hvala za pozornost.

PREDSIEDNIČIN FORUM

RAZPRAVA

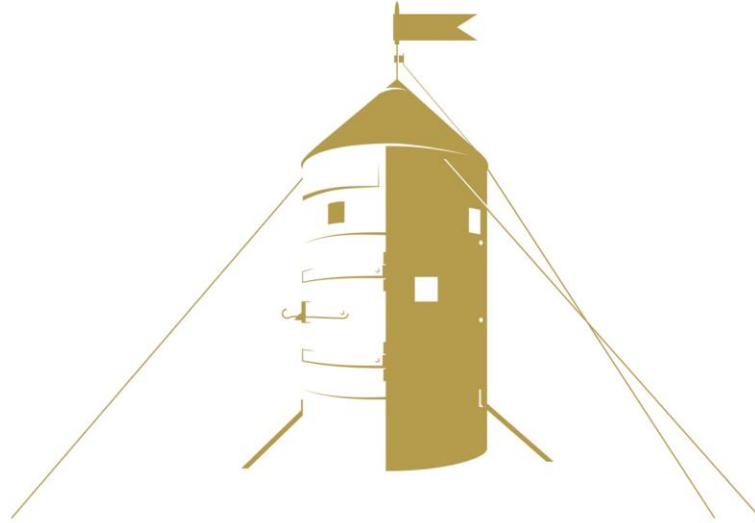
#Predsedničinform #prehranskasuverenost #SLOhrana2035

PREDSIEDNIČIN FORUM

ODMOR

12.45–13.15

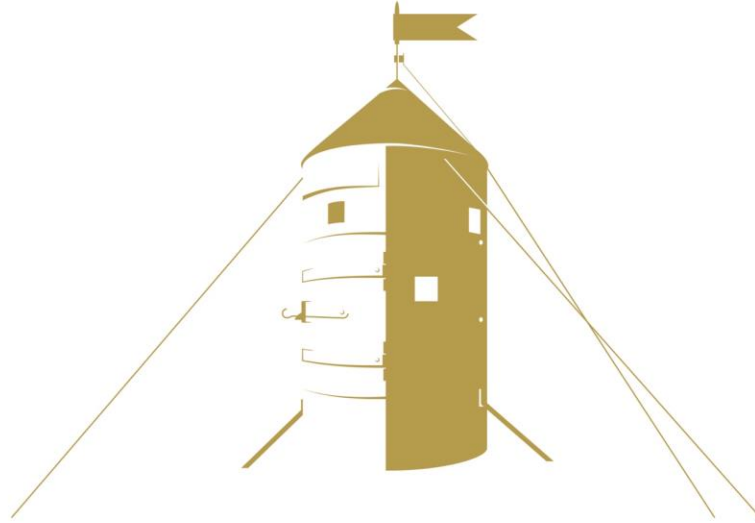

PREDSIEDNIČIN FORUM

Trajnostne preobrazbe prehranskih sistemov in doseganje prehranske suverenosti

Brdo pri Kranju, 10. november 2023

#Predsedničinform #prehrankasuverenost #SLOhrana2035

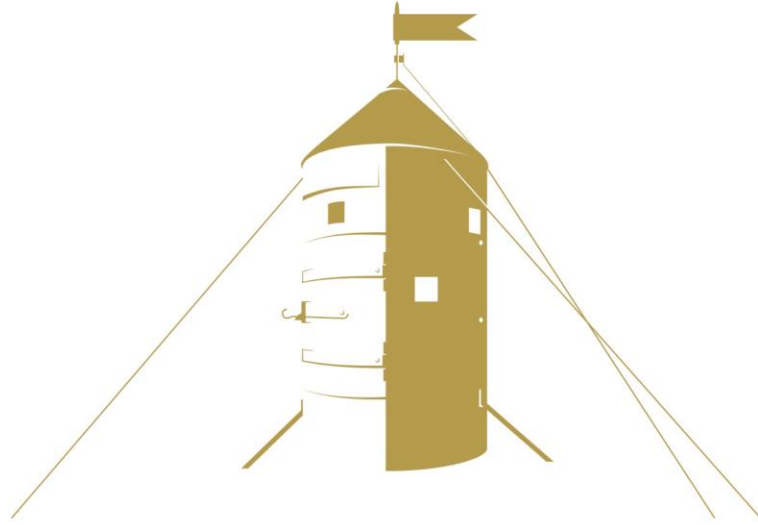

PREDSIEDNIČIN FORUM

3. PANEL

Ključna družbena in socialna vprašanja trajnosti kmetijstva

#Predsedničinform #prehranskasuverenost #SLOhrana2035

PREDSEDNIČIN FORUM

Anja Kastelic

Zveza slovenske podeželske mladine

Ali obstaja

PERSPEKTIVA MLADIH NA PODEŽELJU?

Predsedničin forum, 10. november 2023

PONOSNI, da smo mladi s podeželja !

Kdaj bo kmetijstvo bolj zanimivo za mlade?

72,6 %

Ko bodo odkupne cene in plače za mlade kmete višje.

66,3 %

Ko bo poklic kmeta bolj cenjen.

50,3 %

Ko bo več končnih kupcev, živilcev in tudi gostincev iskalo pridelke iz lokalnega okolja.

29,1 %

Ko bodo kmetje lahko več vlagali v avtomatizacijo kmetovanja in prilagajanje podnebnim spremembam.

26,9 %

Ko bo kmetijska zemlja bolj dostopna.

“Finančne spodbude so dobrodošle, če pa bomo želeli kmetije obdržati bo treba delo (kmečko ali katerokoli drugo) bolj ceniti.”

V TEJ NAŠI SLOVENSKI ŠTALI SMO SKUPAJ!

Dvojni standardi
izkrivljajo potencial
razvoja kmetij

PRAVICA do
KMETovanjA!

neMOČ podeželja!

Transparentna
OZAVEŠČENOST
potrošnika, kmetov in
vseh ostalih deležnikov.

Vlaganje v posodobitve
kmetij je vlaganje v
trajnostno prihodnost
nas vseh.

AKCIJSKI NAČRT ZA
DELO Z MLADIMI
KMETI

Še dobro, da z našim
gospodarjem skrbimo
za krajino, drugače bi
lahko bilo še hujše!

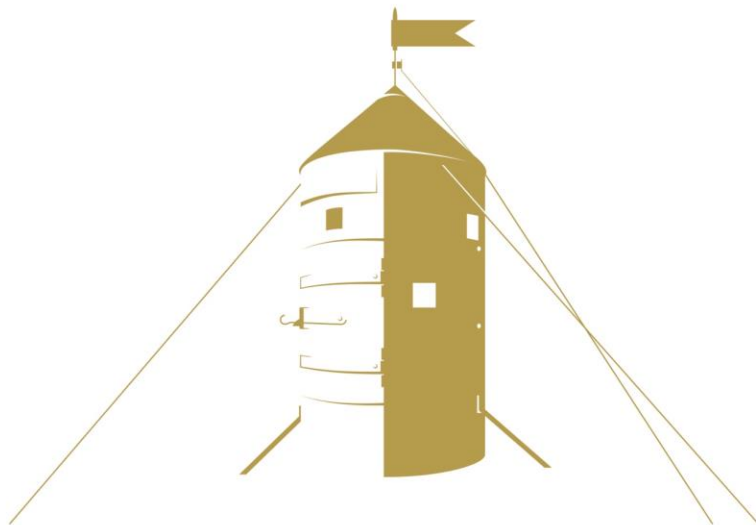
Mačehovski odnos do kmetijstva vodi v zaraščanje, širjenje bolezni, škodljivcev in, invazivnih vrst, do požarov, erozije... Je to premalo "hudo" za ponovni razmislek?

*"Če gre kmetijstvo v nepravo smer,
ne more nič iti v pravo."
(m.s.s.)*

PONOSNI, da smo mladi s podeželja !

PREDSIEDNIČIN FORUM

Tomaž Kavčič

kuharski mojster

Enostavno in hitro do krožnika

Poenostavitev povezovanja lokalnih ponudnikov surovin

Pot od surovin do krožnika

- *V zgodovini je bila pot od surovin do krožnika kratka*
- *Od 1960 se pojavlja čedalje več partnerjev v verigi*
- *Z vsakim dodatnim partnerjem se surovine dražijo*
- *Sledljivost je postala birokratska in zahtevna*
- *Podatki so nedostopni ali niso posredovani končni stranki*
- *Potreba po združenem sistemu uporabe hrane v gostinstvu*
- *Združni sistem se lahko smiselno uporabi in prenese tudi na šole, vrtce in ostale lokalne uporabnike*

Birokratske (Birokratke) ovire in sledljivost

- *Prehranjevanje je prijetno doživetje*
- *Končni uporabniki čedalje več pozornosti namenjajo sledljivosti in lokalni uporabi surovin*
- *Birokratizacija in nadzori onemogočajo preprosto komunikacijo z gosti in končnimi uporabniki*
- *Potreba po neposrednem sodelovanju z lokalnimi dobavitelji*
- *Debirokratizacija postopkov in združevanje na prostovoljni bazi*
- *Vzpostavitev platforme za sodelovanje med lokalnimi pridelovalci in gostinci (šole, domi ostarelih, vrtci, itd) - sledljivost*

Platforme sodelovanja “od spodaj navzgor”

- *Enostavna in organsko povezovanje po vzgledu zadrug*
- *Dogodki, ki povežejo proizvajalce (pridelovalce) in vmesne uporabnike (gostince, vrtce, šole, itd)*
- *Podpora s strani državnih institucij in razpisov za spodbujanje lokalnega sodelovanja*
- *Poenostavitev administrativnih postopkov s pomočjo digitalizacije pri sledljivosti*
- *Potencialna vzpostavitev platforme za pregled razpoložljivih surovin na eni strani ter gostincev in vmesnih uporabnikov iz lokalnega okolja na drugi strani*
- *Možnost skeniranja QR kode kot dokazilo kakovosti dobavitelja*

dr. Duška Knežević Hočevar

Družbenomedicinski inštitut ZRC SAZU

ZRC SAZU

Ni vzdržnega kmetijstva brez blaginje kmeta!

Zdravje pridelovalk_cev hrane kot vidik TK

PODROČJE: Živeta izkušnja pritiskov, kroničnega stresa in stisk v kontekstu modernizacije kmetijstva

CILJ: Program psihosocialne podpore

MEHANIZEM: (?) Inicijativa iz MKGP v MZ, MKRR ...

PODROČJE: Zdravstvena tveganja v kmetijstvu

CILJ: Register poklicnih bolezni

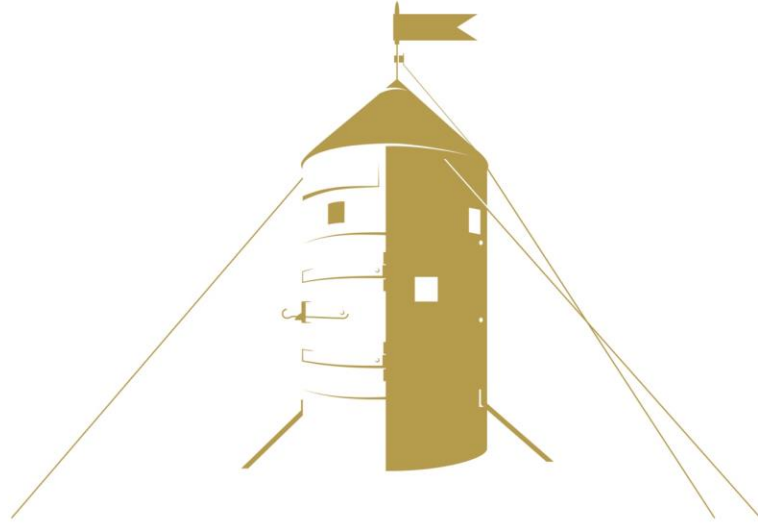
MEHANIZEM: Ukrep za opredelitev osebe, ki kmetuje za vrednotenje v podatkovnih zbirkah (tudi tistih, ki so zaposleni zunaj kmetije ali pa imajo status dijaka, študenta, upokojenca)

Od žrtve in grešnega kozla do moralno kompetentne osebe v javnih razpravah o TK

PODROČJE: Etična razsežnost kmetovanja – poklicna moralna avtonomija

CILJ: Kmet_ica kot poklicno in **moralno kompetentna oseba** v javnih razpravah o izzivih in prihodnosti kmetovanja

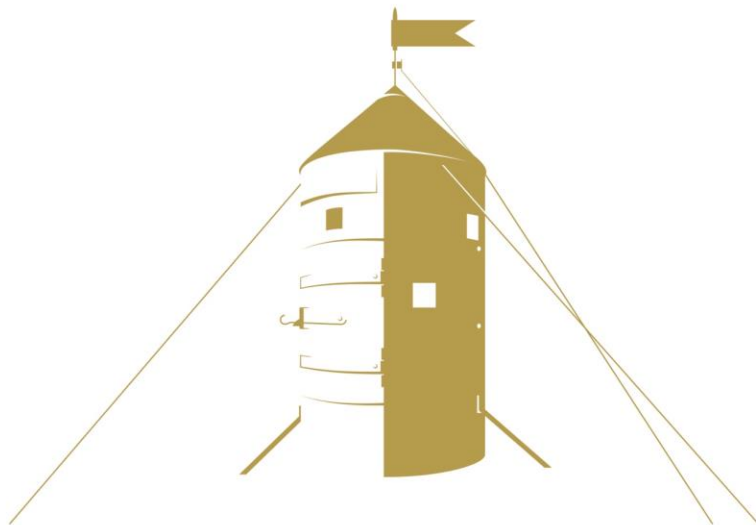
MEHANIZEM: Poklicni etični kodeks

PREDSIEDNIČIN FORUM

RAZPRAVA

#Predsedničinform #prehranskasuverenost #SLOhrana2035

PREDSIEDNIČIN FORUM

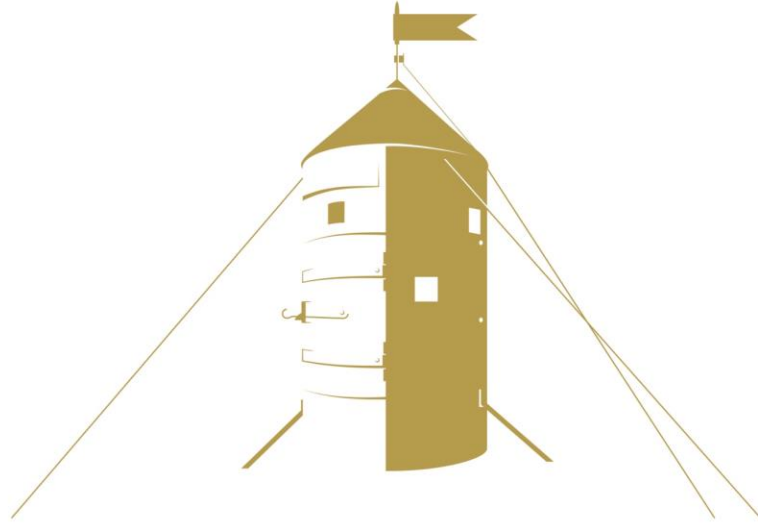
Anton Grobelnik

inovativni mladi kmet 2023

SKLEPNA RAZPRAVA in SINTEZA

#Predsedničinform #prehranskasuverenost #SLOhrana2035

PREDSIEDNIČIN FORUM

ZAKLJUČEK FORUMA

Hvala za udeležbo in konstruktivno razpravo.